VIAȚA
ILUSTRATĂ

ANUL X. Nr. 6 IUNIE 1943

Anul X Iunie 1943 Nr. 6

VIAŢA ILUSTRATĂ

CAZANIA LUI VARLAAM

de Pr. FL. MUREŞANU

Prin anii 1440 apare meşteşugul minunat al tiparului, născocit de Gutenberg, la Maienţa. După 68 de ani întâlnim prima tipografie la Români, sub domnia lui Radu cel Mare. De sub teascurile ei, aşezate la Târgovişte sau la Mănăstirea Dealului, călugărul Macarie tipograful scoate în 1508 Liturghierul slavon. Aceasta este prima carte tipărită la Români.

In Transilvania, cea dintâi tipografie apare la Sibiu în 1529, apoi în 1533 la Braşov, în 1550 la Kolozsvár-Cluj, urmând la intervale şi în ordine cronologică, Alba-Iulia, Sebeşul, Nagyvárad-Oradea, Orăştie etc. Moldova urmează la rând numai în veacul următor, sub domnia luminatului Voevod Vasile Lupu.

In zilele domniei lui Vasile Lupu divanul Moldovei era format din boieri-cărturari ca: Grigorie Ureche cronicarul, Todiraşco logofătul, Eustratie Dragoş ş. a.

„In casele marilor boieri, trăiau învăţând copiii, mulţi dascăli harnici, printre cari şi câţiva veniţi de peste munţi. Unul dintre aceştia a fost Toader diacul din satul Feldru, pe Szamos-Someş, în apropiere de oraşul Beszterce-Bistriţa". (V. N. Cartojan. Ist. lit. rom. vechi, vol. II. pag. 109).

Dar omul providenţial şi cel mai harnic cărturar al acelor vremi a fost *Varlaam.*

Incă pe vremea când era egumen la Secu, se distinge prin râvna lui faţă de carte şi cultură. Acolo în sihăstria dela Secu traduce prin 1618 *Leastviţa* lui Ioan Scărarul, operă de iniţiere şi întărire în viaţa ascetică.

Mitropolitul Varlaam

Cunoştinţele lui de limba slavă şi greacă, cultura religioasă, viaţa neprihănită, i-au deschis cale spre cele mai înalte demnităţi. Ca agumen la Secu devine duhovnicul Domnului Miron Barnovschi. De câtă încredere şi preţuire se bucura Varlaam egumenul înaintea Domnului putem vedea din faptul că în iarna anului 1628 (13 Dec.) Miron Barnovschi îl trimite într'o solie în Rusia.

Prima ţintă a misiunii a fost lavra Pecerska din Kiev, unde Petru Movilă, înrudit cu Miron Barnovschi, era arhimandrit.

Domnul Moldovei a trimis în dar, rudeniei sale, manuscrisul unui Octoih slavon din Mănăstirea Neamţu.

Intâlnirea lui Varlaam cu Petru Movilă are o importanţă deosebită pentru cultura moldovenească. Intrevederea, după cum se găseşte scris în însemnările lui Petru Movilă, a avut loc în 3 August 1629.

In convorbirile din marea peşteră a Kievului, în firidele căreia se păstrau moaştele atâtor sfinţi, se pare că Varlaam a povestit lui Petru Movilă fapte minunate petrecute şi pe pământul Moldovei, prin puterea mai presus de fire a sfinţitelor moaşte: „Căci Petru Movilă, în notele sale, reproduce o minune săvârşită în anul 1610 de moaştele Sfântului Ioan cel Nou din Suceava, care la aceea dată au mântuit cetatea de invazia cazacilor Zapo-

rojeni — minune care, spune el, i-a fost povestită de ieromonahul Varlaam". (N. Cartojan op. cit. pag. 109).

Reîntors în ţară, Varlaam, pe lângă chipul altor lucruri minunate pe care le-a văzut în pravoslavnica Rusie, la locul cel mai ales al inimei şi sufletului său a păstrat chipul tiparniţei lui Petru Movilă din lavra Pecerska.

In 1632 Septemvrie 23 Varlaam, fără să fi trecut prin treapta episcopiei, ajunge Mitropolit al Moldovei. Această abatere dela obiceiul ţării se explică numai prin extraordinara personalitate a lui Varlaam (pe care o subliniază de altfel şi faptul că devenind vacant scaunul Patriarhiei din Constantinopol, pe lista celor trei candidaţi la Patriarhie a fost trecut şi Varlaam, Mitropolitul Moldovei).

Pentru dăltuirea gândurilor sale înalte şi luminate, în opere nepieritoare, a avut un nelimitat sprijin în Domnul Vasile Lupu. Acest Domn ţinea să ridice în oraşul de Scaun, la Iaşi, în care grădinile „pline de trandafiri, de garoafe, de iasomii şi de crini" stârneau admiraţia Patriarhilor din Răsărit, — lucrări de artă şi aşezăminte de cultură, care să-i veşnicească numele. In 1639, el sfârşise mânăstirea Treisfetitele, zidită din marmură sculptată, cu brâu de aur — pe care Patriarhul arab, Macarie, nu se mai sătura privindu-o: „unică în tot Răsăritul" notează însoţitorul său Paul de Alep, în însemnările de călătorie prin Moldova. Aproape de mânăstire lângă băile construite după planul turcesc, pe malul „marelui lac, numit heleşteu sau pescărie" Vasile Lupu a zidit şi un „măreţ" local de piatră pentru *colegiu*. Cu sfatul boierilor săi cărturari şi mai ales al Mitropolitului Varlaam, care văzuse cu zece ani mai înainte înflorind, în lavra din Pecerska, colegiul şi tiparniţa lui Petru Movilă, Domnul Moldovei, înzestră şi noua sa ctitorie cu aceste aşezăminte culturale. Spre acest scop s'a adresat lui Petru Movilă, cerându-i sprijinul. Acesta i-a trimis materialul tipografic şi o misiune din patru profesori care să organizeze colegiul şi tipografia. Iar prima carte ieşită de sub teascurile celei dintâi tipografii moldovene a fost rodul ostenelilor lui Varlaam: „*Carte românească de învăţătură Dumenecile preste an. Şi la praznice împărăteşti. Şi la svenţi mari. Cu zisa şi cu toată cheltuiala. Lui Vasile Voevod şi Domn Ţării Moldovei. Diîn multe scripturi tâlmăcită, diîn limba slovenească pre limba românească. De Varlaam Mitropolitul de Ţara Moldovei. In Tipariul domnesc. In Iaşi în Mănăstirea a Trei sfetitele. Dela Hristos 1643*". — cunoscută sub numele scurt de *Cazania lui Varlaam*.

Cartea s'a tipărit în folio. Primele trei şi ultimele patru foi sunt nenumerotate. Restul sunt numerotate.

Cartea cuprinde 50 Cazanii duminicale. Predică la Sâmbăta lui Lazar, la Vinerea Mare, la Sâmbăta Mare şi Joi la Inălţarea Domnului. Aceste 54 de Cazanii pe 384 de file formează partea I a cărţii.

La sfârşitul cazaniilor duminecale, pe fila 384 Varlaam a tipărit următoarele stihuri:

Laudă ţie Doamne cu îngerii dau
Când sfârşitul acesta Duminecelor amu,
Trei părţi ce sânt într'această carte,
Un Dumnezeu în trei feţe Sfânta Troiţă poartă
Duminecile cu a Triodului Sărbători,
Lunile cu a praznicelor învăţături.
Primeşte Doamne ca dela un păcătos
Să slujesc ţie în această lume până voiu hi sănătos.
Să hie de pururea cinstit şi lăudat numele tău,
Iar eu dela inimă te mărturisesc cu condeiul meu.

Partea a doua cuprinde pe 116 file 22 de Cazanii la praznicile lunilor de peste an, împărăteşti şi la sfinţii mari — printre care şi sf. Ioan cel Nou dela Suceava.

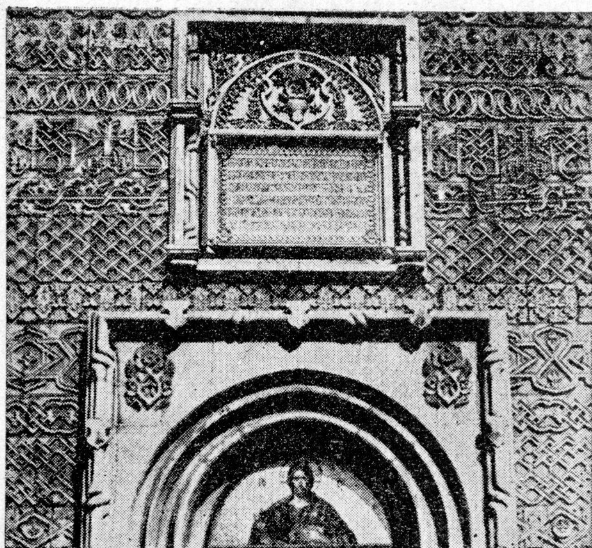
Pe fila 116 găsim iarăşi următoarele stihuri, tot facerea lui Varlaam:

Valuri multe rădică furtuna pe mare,
Mai vrătos gândul omului întru lucru ce are.
Nu atâta grija şi frica începutului,
Cât grija şi primejdia svârşitului.
Hie ce început de folos nevoinţa-l arată,
Iară svârşitul a tot lucrul ia plată.
Lăudată să hie a lui Dumnezeu putere,
Care după început au dat şi svârşire.

Pe fila 117 înainte de Cuprins, se găseşte textul slavon, care în traducere românească are următorul cuprins: „*Cu învoirea Tatălui şi cu ajutorul Fiului şi cu împlinirea Sfântului Duh, din porunca piosului nostru Domn Io Vasilie Voevod, din mila lui Dumnezeu domnul ţării Moldovei, s'a tipărit această carte numită Evanghelie cu învăţătură în tipografia sa domnească în cetatea sa de scaun de Dumnezeu păzită Iaşi, în mănăstirea Sa domnească a Trei-Ierarhilor, în anul dela facerea lumii 7151, iar dela întruparea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos 1643*" (v. Dr. G. Comşa: Ist. predicei la Români, pag. 37).

Pe reversul foii de titlu se află stema Moldovei, iar pe pagina întâi a filei a doua este următorul „Cuvânt, împreună cătră toată Seminţia românească.

Prealuminat întru pravoslavie. Şi Credincios întru părintele nenăscut. Şi întru Fiul dela părintele născut înainte de toţi vecii. Şi întru Duhul Svânt dela părintele purcesător şi pre Fiul odihni-

Portalul bisericii „Trei ierarhi" din Iași

tor. Sfânta troiță unul adevărat Dumnezeu Ziditor și făcător tuturor văzutelor și nevăzutelor.

Io Vasilie Voevod cu darul lui Dumnezeu țiitor, și biruitor. Și Domn a toată țara Moldovei dar și milă și pace și spăsenie a toată seminția românească pretutindenea ce să află pravoslavnici într'această limbă. Cu toată inima cerem dela Domnul Dumnezeu și isbăvitorul nostru Iisus Hristos. Diîntrucât s'au îndurat Dumnezeu diîntru mila sa de ne-au dăruit dăruim și noi acest dar limbii românești. Carte pre limba românească întâiu de laudă lui Dumnezeu. După aceea de învățătură și de folos sufletelor pravoslavnici. Să ieaste și de puțin preț iară voi să o primiți nu ca un lucru pământesc, ci ca un odor ceresc. Și priînsa cetind pre noi pomeniți și întru ruga voastră pre noi nu uitareți și hiți sănătoși".

Urmează precuvântarea Mitropolitului Varlaam în care spune: „De nevoie mi-a fost, ca un datornic ce sunt lui Dumnezeu cu talentul ce mi-au dat să-mi poci plăti datoria macar de cât, până nu mă duc în casa cea de lut a moșilor mei. Adunat-am din toți sventei evanghelii dascalii bisericii noastre; și deac' am scris, arătat-am măriei Sale pravoslavnicului Domn Io Vasilie Voevodul, cu mila lui Dumnezeu Domnul Țării Moldovei. Măria sa ca un domn creștin și blagocestiv și iubitor de besearică, grijind ca un stăpân bun de folosul oilor lui Hristos, nu numai pentru cele trupești, ci și pentru cele sufletești, de unde singur Dumnezeu cu mâna sa puternică a arătat Măriei Sale spre acest lucru îndreptător, preasvențitul părinte Petru Moghila, fecior de domn de Moldova, arhiepiscop și mitropolit Kievului, Haliciului și a toată Rusia, carele pre pofta măriei sale a trimis tiparul cu toate meșteșugurile câte trebuesc, spre care lucru măria sa domnul ce scrie mai sus Io Vasilie Voevodul cu darul lui Dumnezeu domnul țării Moldovei, cheltuială nesocotită spre tot lucrul tipăriei a dat. Și așa cu darul lui Dumnezeu după început am văzut și svrășit".

Cartea e tipărită cu două feluri de caractere. Stihurile de sub stema Moldovei, Cuvântul Domnului și precuvântarea lui Varlaam și dela fila 219 (Partea I) până la sfârșit, inclusiv cuprinsul este tipărită cu caractere mai mici.

Iar dela fila 1 P. I până la fila 219 este tipărită cu caractere mari. Pe aceste file se află câte 19 rânduri, de câte 13 cm. lungime. Iar pe filele tipărite cu caracterele mai mici se află câte 28 de rânduri de aceiași lungime.

Inceputul cazaniilor sunt împodobite cu capiteluri și cu titluri și inițiale în roș.

Izvoarele Cazaniilor le arată Varlaam în însuși titlul cărții și apoi în precuvântare — dar până acum nu au foat precizate mai deaproape.

Confruntând Cazania lui Varlaam cu cea dela Govora din 1642 și cu a lui Coresi din 1581 întâlnim părți comune. Cele din Cazania lui Varlaam apar însă prelucrate. In aceste prelucrări s'a căutat să se stabilească partea de contribuție personală a lui Varlaam. Trecând însă peste asemenea dispute, subliniem faptul că Varlaam prin graiul cazaniilor sale a adus o contribuție hotărîtoare la formarea limbii române literare. Scrisul cazaniilor lui Varlaam, deși a trecut peste el noianul anilor din trei veacuri încheiate, se citește și astăzi cu ușurință, fiind înțeles de toată obștea românească. El a curățit graiul de multe cuvinte slave și străine care încurcau urzeala limbii românești.

Vasile Vodă Lupu

Fraza lui este bogată în comparații de o rară frumuseță. Iată câteva exemple. Predica la Dumineca întâia din postul mare o începe așa:

„Cumu's iarna viscole și vânturi reci, și vremi geroase, de carile se îngreuează oamenii, și sunt supărați în vremea ernei, iară daca vine primăvara, ei să iusurează de acelea de toate și să veselesc; că s'au trecut iarna cu gerul și s'au ivit primăvara cu caldul și cu seninul. Așa și în vremea de demult, au fost viscole și vânturi de scrâbe și de dosăzi pre oameni, ca și într'o vreme de iarnă, în care vreme împărații cei necredincioși, carii strica sfintele icoane și le lepada di în beserecă, în multe chipuri dosădia și muncia pre creștini, pentru să nu se închine sfintelor icoane. Ce iară străluci dulce primăvară și liniște mare într'această zi de astăzi, întru carea ne-am adunat și noi să prăznuim și să dăm laudă lui Dumnezeu; căci s'au pierdut ereticii și măcitelii [1]), ș'au înmulțit sfintele soboară, de au întărit închinăciunea sfintelor icoane".

Sau iată descrierea unui câmp de luptă în Cazania, la Dumineca mare:

„Au doară nu's mai mari mucenicii decât slujiitorii împărătești? Au doară n'au răbdat mai multe pedepse mucenicii pentru numele lui Christos, decât cum rabdă slujitorii pentru iiubul împăratului. Că muncele mucenicilor sunt mai mari și mai înfricoșate decât răsboiul slujitorilor. Ce easte frica răsboiului? Doauă oști stau împrotivă cu arme într'armați. Sabiile strălucesc, săgețile acopăr soarele. Sângele se varsă pre pământ ca pâraele. Trupurile voinicilor zac ca snopii în vremea secerei, iară răsboiul svenților mucenici în protiva împăraților păgâni easte mai minunat și mai înfricoșat; căci că împărații și măcitelii ședea, iară mucenicii sta. Impărații într'armați iară mucenicii goli, și biruia pre cei într'armați. Cine nu să va mira? Cine nu se va umili? Bătutul biruia pre cela ce-l bătea. Legatul pre cel deslegat. Arsul pre cela ce-l ardea, mortul pre cela ce-l ucidea. Cumu-i piatra ce să chema adamant, cât să o are ucidea cu hierul, tot nu zdrobește, ce mai vrătos să zdrobește hierul, cu carele ucide, într'acela chip și mucenicii, cu atâtea pedepse ce-i muncia, nemică nu gândiea, ce mai vrătos pre măciteli ce-i munciea biruiau. Acesta război easte mai minunat, și covrășaște prespre toată mentea omenească".

[1]) Tiranii.

Keber: Gravură

Deosebit de aleasa ei limbă românească, literară și totuși pe înțelesul tuturor, cartea de Cazanii a lui Varlaam a promovat unitatea literară a limbii. In câte exemplare a fost tipărită nu s'a aflat însemnare. Totuși se poate bănui că s'a tipărit într'un număr destul de mare.

Spre a arăta aria de circulație a Cazaniei lui Varlaam amintim câteva cazuri.

1. In 1927 Părintele Consilier eparhial Dr. Seb. Stanca a găsit la biserica din Sopor un exemplar din Cazania lui Varlaam, pe care l-a achiziționat pentru Muzeul eparhial. O însemnare de pe tabla din dos arăta că pe la anul 1750 cartea era proprietatea lui *„Ioan Delkeul Sava de lângă Marea Neagră"*. Cum a trecut dela Marea Neagră, peste Munți în Ardeal? O notiță de pe pag. 318 spune: *„Am dat la cumnatu Constantin două straițe cu cărți, le-au dus la Jidveiu cu falonul și alte haine"*. Mai târziu o altă mână a adăugat: *„Eu popa Constantin din Mezősolymos-Stupini am vândut această carte lui Pescar Oprea din Nagynyulas-Milaș drept 13 florini"*.

In 1799 o găsim în Budiul de câmpie. Noul proprietar a însemnat pe paginile 55—63 următoarele:

„Această carte au cumpărat Lodoșan Ion din Mezőbodon-Budiu drept 24 florinți și au dat la Marosbogát-Bogata să se țină până când va vrea să stea de (cel) de sus să se țină. Dar cine va înstrăina pe această carte și va apoca într'altă mână, acela om ce o ia să fie treclete și proclet și anaf-

tima de trei sute de sfinți și să fie acel om cu vița lui, cu sămânța lui și tot rodu lui anaftima. Scris-am eu în Mezőbodon-Budiu popa ot Pop în luna Ferari 27 zile 1799".

In proprietatea lui Ludoșan Ion rămâne până în 1812, fiind folosită la cele două biserici, din Mezőbodon-Budiu și Marosbogát-Bogata, parohii megieșe. Dar în 1812 Ludoșan scrie pe fila 85: *„Au dat această carte Ludoșan Ion din Mezőbodon-Budiu lui Popa Gligor să o ție până când o va lăsa el"*.

Popa Gligor a dat-o mai departe, căci pe pag. 96 găsim însemnarea *„această carte este a lui Popa Ion din Icland"* (1818) — iar pe pag. 256: *„Eu Popa Ion din Nagyiklánd-Icland am cumpărat această carte cu zece florinți, o am dat pomenire să hie idșe raba lui Ioan Neagoș Constantin"*.

O notiță de pe pag. 342 arată că la 18 Ian. 1830 cartea se afla la mâna lui Andrei Bucur din Bercheș.

In 1856, conform notiței dela pag. 223:

„Această carte este a lui Moldovan Simion petrupop dela Ghizdișin petrupop a Mezőszopor-Soporului anul 1856 Aprilie 10 zile".

In acelaș an la pag. 68 dascălul Ciontoș a însemnat: *„Mult am cetit pe predica aceasta când am fost dascăl în Mezőszopor-Soporu Ciontoș Iosif dascăl în anul 1856"*.

Popa Coste din Sopor notează la pag. 273: *„Această cazanie bulgărească este a bisericii Mező-szopor-Soporului"*.

Insemnarea de pe tabla din față: *„Diecii din Magyarfráta-Frata neuniți, Sârb Simion, Videa Iosif Todor, Prodan Simion, Răsănulea Nicolai, Ion Breaz Grebla, cu toții fiindu și ca frații, și de va vrea S. Pr. măcar și Sârb Samoilă"* — înseamnă că a fost împrumutată de Soporeni și bisericii din Magyarfráta-Frata.

(Dr. Seb. Stanca: Cărți călătoare, Rev. Teol. 1935. Pag. 19—23).

2. In iarna anului 1689 Vlădica Varlaam dela Alba-Iulia vizitează Vidicul Lápos-Lăpușului. Parohiile Rogoz și Oláh-Lápoș-Lăpușul românesc se aflau în pâră din pricina unei *Cazanii*, pe care o revendicau și unii și alții. In 4 Decemvrie 1689 Vlădica ține judecată în Rogoz și aduce următoarea sentință: *„† An. D. 1689 luna Dec. 4 zile. Noi Vlădica Varlaam, având sobor de eparhie în Vidicu Lăpușului în Rogoz-Rogoz și fiind câțiva protopopi și preoți și alți cameni de cinste, viniră înaintea noastră Văscu Alec din Oláh-Lápos-Lăpușul românesc și cu sătenii din Rogoz-Rogoz, aducând lucru aceștii cărți ce se chiemă Oucitelnă, socotindu-l toți de toate părțile s'au împăcat așa, cum această carte, să rămâe la bisereca Rogoz-Rogozului și să fie pomană lui Văscu Ionașcu și Văscu Alecse și rămășițelor lor și cine s'ar ridica mai mult după aceasta împăc(uia) la să caute lucrul aceștii cărți să nu poată pân nu va pune două sute de florinți, o sută vlădicești, o sută spănești. Pre aceasta s'au legat și au dat mâna înaintea noastră, anul și luna mai sus scriși. Vlă(di)ca Varlaam. (Sigil verde)"*.

Această Cazanie a rămasă în proprietatea bisericii din Rogoz până în vremea noastră când a fost depusă la Muzeul eparhial. (Dr. Seb. Stanca: Pricina pentrn o carte bisericească — în Revista Teologică, 1930 pag. 81—34).

3. Exemplarul aflător la Academia Română deasemenea poartă următoarele însemnări: *„Hic liber este meus testis est Deus, quis illum quaerit, nomen hic legit; Theodorus Papp de Szabed 1817"*.

In alt loc: *„Anno 1834 — 31 Octobris inscribitur Cathalogo Librorum Ecclesiae M. Nyulasiensis per Stephanum Molavai (m. p.). Archimum Faragoensens edituus Kaljani Iosephus donavit hunc librum hodie, huic Sanctae Ecclesiae"*.

(Dr. Gh. Comșa — Ist. predicei la Români pag. 44—45).

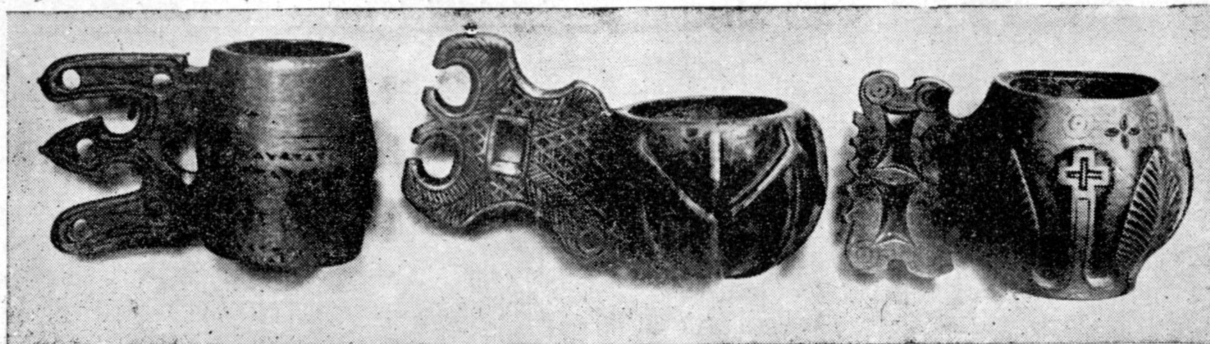
4. Iar pe un exemplar aflător în colecția sa de prof. Dr. George Potra a găsit următoarea însemnare:

„Cu mila lui Dumnezeu această sfântă carte anume poucenia (carte de învățătură) o au cumpărat Potra Ștefan și feciorul său Potra Ion din Săcueu și o au dat în beserecă în Săcueu să fie pomană până (în) a șaptea sămânțe (seminție).

Și o au cumpărat dereptu 21 de florinți. Potra Ștefan (au dat) 10 florinți și 50 de bani și Potra Ion (au dat) 10 florinți și 50 de bani... Scris-am (în) measița (luna) Noemvrie 29 zile 1660".

Cât de mult era prețuită această Cazanie se poate deduce și din faptul că atunci când n'a putut fi câștigată, decât să se lipsească de ea mai bine au copiat-o. Așa, pe când subsemnatul eram preot în Munții Apuseni, în parohia Râșca de munte, aparținătoare pe atunci protopopiatului Bánffyhunyad-Huedin, regretatul protopop Aurel Munteanu mi-a arătat un exemplar din Cazania lui Varlaam copiat cu mâna, pe care l-a găsit la biserica din Egerbegy-Agârbiciu.

Dela tipărirea Cazaniei lui Varlaam, din 1643, s'au împlinit 300 de ani. Presa a subliniat acest moment, după cuviință. Totuși, poate cea mai cuviincioasă comemorare ar fi retipărirea ei.

CRAVATA*)

de VICTOR ION POPA

De câteva zile încoace moș *Pohrib*, comisarul, e foarte înnorat. Iar eu, care îmi beau cafeaua zilnic lângă dumnealui, în cofetăria lui Povălache grecul, mă simt peste măsură de stînjenit și înciudat văzându-l. Nu-i lesne să taci și să nu auzi nimic, atunci când te-ai deprins altfel. Și moș *Pohrib* e om vesel de soi, vorbăreț și cu duh. Deci, cafeaua noastră era mai altfel decât o biată gingirlie cu zahăr puțin, caimac mult și o picătură de rom. De vreme ce moș *Pohrib* dela întâia sorbitură sănătoasă, prindea scuipat la furcă, afla taclale de haz, istorioare năstrușnice ori își aducea aminte galeșe pățănii din trecut, pot spune că ele făceau parte din alcătuirea tainică a cafelei. Intr'un cuvânt, așa precum eu nu pot bea cafeluțe fără rom, nu-mi mai place nici fără sporovăiala lui Moș *Pohrib*.

Deci, – scurtă vorbă – de-o săptămână încoace beau cafeaua neîntreagă. Adică proastă. Iar moș *Pohrib* de asemenea.

Firește, domnia ta vei zice îndată, zbîrlindu-te:

– „Păi bine, omul lui Dumnezeu, întreabă moșneagul ce are și limpezește-te odată".

Bun sfat și-ți mulțumesc pentru el. Oricât, vezi dumneata, eu am încercat și astfel. I-am zis:

– „Ce ai, moș *Pohrib*, frate?"

Dar el a tăcut și a oftat. Atunci eu m'am iuțit numaidecât, cu nemulțumire la răspuns:

– „Grăește odată, bre omule, că nu-mi tihnește cafeaua!"

Ceiace el simțind că-i prea adevărat a întărit:

– „Nici mie".

– „Păi, dacă-i așa, dece-mi tot oftezi și te macini în 'mneata, iar mie pace să-mi spui ce ai?"

La asemenea răzvrătire, moș *Pohrib* s'a supărat. Se răsuci mânios către mine, de parcă eu îi eram pricina amarului și mi-a întors o vorbă grea:

– „Și dacă ți-oi spune, mă rog dumitale, ai să-mi iei tu ce am, ori ai să-mi dai ce n'am?"

– „Păi, să vedem..." fac eu.

– „Ce să vedem, măi moșule, că nu-i nimic de văzut".

– „Adică?"

– „Adică nu-i! Ai priceput! Nu-i și pace!"

Așa a zis. Apoi s'a întors cam într'o coastă, a clătinat rotund și mult ceașca de cafea cu zaț gros și a dat pe gât dintr'o sorbitură toată drojdia câtă mai rămăsese.

Dar eu, pas a mă da bătut. Pun mâna pe spatele cel plinuț și puțintel ghebosat, cerc a-l mângăia oarecum și stăruiesc blajin:

– „Acum toate le-am înțeles moș *Pohrib*, afară de una pe care ai uitat să mi-o spui. Anume ce-i aceia oare „nu-i?"

Auzindu-mi vorba și pricepând el că nu-i lesne a scăpa de o gaiță ca mine, unchesul a oftat din nou de s'au cutremurat până și tăblia de marmoră a mesei soioase și droturile șubrede ale canapelei stacojii. Dar, numaidecât a dus mâna sub nas, ca să-și hățuiască mustața fudulă – semn ne-

*) Din volumul „Bătaia", apărut de curând.

Paul Gavarni: Adversari inegali

îndoelnic că purcede vorbă — după care mi-a lămurit:

— „Ce nu-i?... Noroc nu-i, drăguță. Acu te dumiriși?"

— „Parcă..." îngaim eu. „Afară de una: „De ce oare „nu-i?"

— „Pentrucă nu-i!" și părându-i-se — ori fiind pe deplin încredințat — că mi-a limpezit totul, își deschise portofelul, ciuguli în el șase pengei, cât face cafeaua și a plecat, sămânând cu dreapta pitacii pe tejghea, iar cu stânga scuturându-și de pe surtuc și pantaloni, firele de tutun căzute la răsucirea țigării.

Cum se vede, îl întrebasem, și după cum s'a înțeles silința mi-a fost de-a surda. Ce era să mai fac? Inghițiii cafeaua cu noduri, nefiind deloc bucuros să mă vadă vecinii paraponisit și să-și închipue — ferească Dumnezeu! — că moș *Pohrib* are pricini împotrivă-mi. Nu de alta, dar s'ar putea să ajungă la urechea Mănditții nevastă-mea și asta-i socoteală gingașă de care mă feresc pe cât pot.

Cafeneaua — mdeh! — și așa clevetește destul pe seama prieteniei noastre cam nepotrivite. Adică, știind târgoveții noștri că moș *Pohrib* e funcționar, iar eu slujbaș tinerel la poliție, își închipuesc uneori că lucrăm ceva cumva împreună.

Sau — alte ori — cunoscând ei că m'am însurat cu Mănditța, pe care tocmai dumnealui mi-a vârât-o în suflet — ba chiar m'a și cununat — iar moș *Pohrib* fiind vădan în putere... Insfârșit, ce nu poate născoci gura târgului, când e vorba să-și îndestuleze flămânzenia ei de bârfeală...

Seara, când m'am întors dela slujbă, am găsit acasă mare veselie. Mănditța se zbenguia prin odăi veselă și aprinsă la față ca un mac în soare, pe când moș *Pohrib* se cocoșase de tot peste butoanele aparatului de Radio și făcea o larmă neînchipuită, adunând toate sforăiturile, pocăniturile, flueratele și urletele din văzduh.

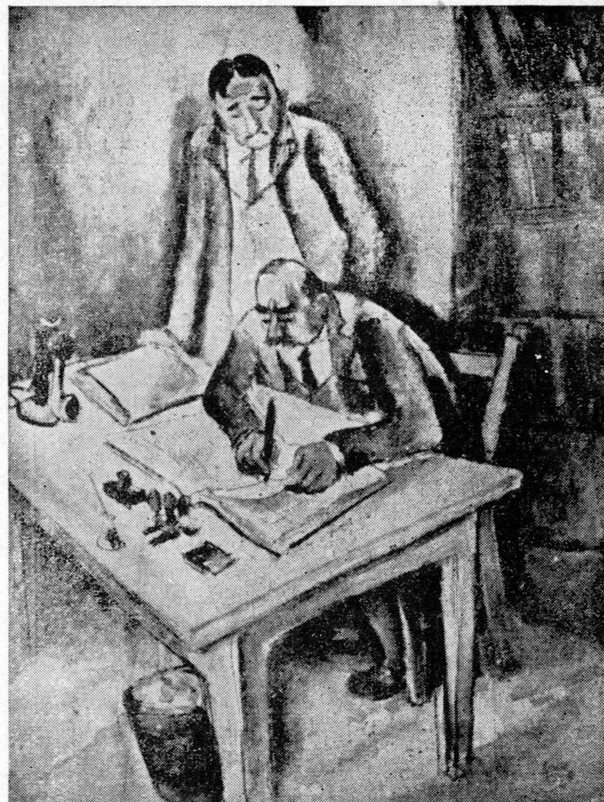
Căuta „muzică distractivă" prin univers...

— „Ei, îți place?" zice Mănditța înfingându-se în fața mea.

— „Ce să-mi placă?" fac eu nedumerit de atâta schimbare.

— „Robdișambru meu!" chihotește dânsa, arătându-mi straiul cel nou, apoi îndată se ascute bănuitoare: „Nu cumva nu l-ai văzut?"

— „Ba da, ba da!" mă zoresc eu, știind cât de simțitoare e dumneaei la ce vrea să-i

Aurel Jiquidi: Verificare

vadă alţii. „Imi place straşnic... Tocmai voiam să-ţi..."

Şi fără să mai fie nevoie de vreo lămurire, m'am dus de-adreptul la moş *Pohrib* să-i mulţumesc pentru dar.

– „Când sînt eu bucuros, vreau să fie toată lumea bucuroasă!" a hotărît bătrânul. Iar cuvântul l-a isprăvit scoţând din buzunar o cravată de mătasă – pe care o văzusem împreună la Siegler, de-mi plăcuse grozav, ba chiar am mărturisit (fără intenţii) că-mi pare rău că n'am bani la asemenea prilej – şi mi-a înodat-o dumnealui singur la gât.

Apoi ne-am aşezat la masa plină cu fel de fel de bunătăţi şi trei sticle de vin italienesc, mâncând şi petrecând, ca la zi de sărbătoare.

– „Acum, ca să-ţi fiu mulţumitor pe de-a 'ntregul pentru toate darurile şi bunurile, spune-mi moş *Pohrib,* frate, ce a fost şi ce a trecut, de ce a fost şi dece-a trecut, dar mai ales, cum de ai ceiace n'aveai azi de amiază. Adică „noroc"... aşa am întrebat eu, la sfârşitul mesei, când ne-am aprins ţigările şi am început a sorbi cafeluţele, legănaţi de muzica din Radio şi de dulceaţa uşoară a simţirii de bine.

– „Măi, drăguţă", zice dumnealui zîmbind, „eram amărît din pricina lui Gheorghiu, comisarul, care-i un nătărău ca şi tine şi mi-a trecut năduful fiindcă am mai dat de un om de pe vremea mea. Adică de Papahagi, portarul dela hotelul Central..."

– „Păi ce-are aface Gheorghiu cu Papahagi şi cu norocul dumitale?"

– „Stai să vezi. Aflând, vei pricepe şi ce mai afacere straşnică am făcut eu astăzi, de am putut veni cu atâtea cadouri, ba – drept să-ţi spun – să mai rămân şi cu ceva pe de-asupra". Acum s'a întors spre Măndiţa şi a rugat-o: „Mă rog ţie, fetiţo, ia adă tu încoace frânghia..."

Nevastă-mea s'a repezit în coridor, apoi, după ce-a vânturat câteva uşi, s'a întors aducând un colac de frânghie, cam cum ar fi cea pentru întinsul rufelor la uscat, şi a pus-o pe masă.

– „O vezi? grăi şiret uncheşul.

– „Văd. Frânghie de rufe..."

– „Da. Dar nu-i întreagă... Ai băgat de seamă?"

– „Acum, fireşte. Şi ce-i cu frânghia asta?"

– „Ce să fie? A adus noroc şi bani".

– „Păi cum?"

– „Cum? Fiindcă ne-am găsit doi oameni de pe vremea mea, drăguţă, şi fiindcă Miercuri s'a spânzurat la Central negustorul acela de care au scris gazetele şi de care ai aflat".

La vestea asta, toate măruntaele mele s'au strămutat din loc. Bunătatea mesei, veselia mi s'au întors în răspăr, iar spinarea mi s'a încreţit într'o mare neplăcere. Pot zice chiar scârbă. Mormăii:

– „Păi bine, moşule, şi tocmai frânghia asta o aduci dumneata în casă la mine şi pe masa mea?..."

Dar el râde:

– „Nu te pripi, măi drăguţă, că nu-i ceiace crezi tu. Ascultă să-ţi spun cum a ajuns aici..."

Şi întocmindu-se bine în fundul jeţului primitor şi cald, povesteşte:

– „Acu vreo treizeci, treizeci şi cinci de ani, pe când începusem eu slujba aici, în poliţie, se întâmplă într'o bună zi un bucluc cam la fel. S'a spânzurat o femee la un hotel din port. Eu, ca omul, dau fuga la datorie, că asemenea întâmplări erau obişnuite. Şi-apoi totdeauna eşea ceva de pe urma lor. Pricepi şi dumneata. Ba femeea avea pe câte unul care era bucuros să scape de încurcătură, ba uita un inel, un cercel, o brăţară... Mă rog dacă erai om deştept nu se putea să nu iasă...

„Când vine cazul de care-ţi spun, s'a întâmplat să am eu nişte nevoi mari. Vasăzică eram bucuros cum nu se mai poate la un asemenea prilej de unde să iasă ceva. Când colo, prăpăd! Individa era femee măritată şi bărbatu-său stătea ca năucul lângă ea. Cerc eu ceva cumva... Nimic... Omul cinstit, curat la cuget, cu acte în regulă. Nenorocire, ce mai?

„Atunci, amărît catran, pun în buzunar cureaua cu care se strânsese la gât femeia şi mă duc într'un local peste drum să beau o bere de necaz... Câte oi fi băut, nu ştiu. Dar ştiu că nu-mi umbla prin cap decât o vorbă: „Uite dom'le! Când crezi că ese... nu ese nimic..."

Trece aşa, preţ de-un ceas. Poate două... Şi uite că s'apropie de mine un domn bine îmbrăcat. Salută şi întreabă: – „Dumneavoastră aţi fost la...?" şi-mi arată cu capul peste drum, la Hotelul cu pricina.

– „Eu" zic.

Atunci omul ia un scaun şi se aşează lângă mine.

– „Domnule comisar...“ – şopteşte – „să nu râzi de mine... dar am aşa, o nebunie... şi plătesc oricât pentru ea... Dă-mi o bucăţică...“

Eu, neştiutor, fac ochi mari.

– „Ce pofteşti dumneata, rogu-te?“

– „O bucăţică din cureaua cu care s'a spânzurat. Poartă noroc...“

Când am auzit asta, m'au trecut sudorile. „Uite domnule!“ îmi zic – „Când crezi că nu ese... tot poate să iasă... Dar cum să faci?

Zic – şi tare chinuit de ispită:

– „Vai de mine... Păi, ăsta-i corp delict, domnule...“

Insă omul de colo nu se dă bătut:

– „O bucăţică, Domnule comisar, ce naiba? Doar n'o fi stat procurorul să măsoare câţi milimetri are cureaua...“

Asta, – ce să spun? – aşa era. Totuşi îmi venea greu. Foarte greu. Şi de ce atârnam mai tare, de ce şi dumnealui stăruia mai aprins.

Mă mai sucesc, mă mai învârtesc, mă mai codesc... Şi de ce mă codeam, de ce creştea şi preţul... Cinci pengei, zece... o bumaşcă... două... Măi comedie!...

Iar când l-am auzit că dă chiar trei bumăşti pe-o bucăţică de curea – bani, nu glumă! – ce era să fac? Vorba ceia, nu mă gândeam la cât iau eu, îmi era de cât preţ pune omul, săracul... S'ar fi cuvenit să-l las cu gura căscată? Ar fi fost păcat.

Atunci mă învoesc şi i-am hotărît:

– „Bine Domnule, dacă ţii aşa de mult. Ce pot să fac. Om sânt şi eu. Să caut... să văd... Poate te-oi mulţumi... Numai, aşteaptă aici să mă duc până colea în cabinet, să nu mă bage de seamă careva...“

Şi am plecat. Acolo, iar m'au apucat ferelile. Suceam briceagul într'o mână şi cureaua într'alta, dar hotărîrea se muiase. Deodată însă, cum mă uitam aşa la mâinile mele, mi-aduc aminte că am şi eu o cingătoare cam la fel. Atunci, harşti, tai un capăt din cureaua mea dela brâu“.

– „Şi a luat-o?“

– „Păi dar?“

– „Şi vasăzică te-ai ales cu trei bumăşti?“

– „Cu treizeci şi opt, drăguţă – nu trei – fiindcă omul a spus şi la alţii, aşa că până în seară, am vândut peste şase curele...

„Cum ţi-am spus... când crezi că nu ese... ese...“

– „Ei, şi acum?“

– „Acum am dat frânghie de rufe...“

– „Şi de ce erai supărat pe Gheorghiu?“

– „Fiindcă dumnealui e om nou şi m'a luat peste picior când m'am dus să-i spun povestea asta... S'a făcut că nu pricepe“.

– „Noroc că a priceput Papahagi...“

– „Adevărat noroc... Altminteri cum s'alegea Măndiţa cu Robdişambru nou, cu o frânghie de rufe...“

– „Şi eu cu o cravată...“

– „Tocmai...“ a încuviinţat blajin moş Pohrib, văzându-mă cum îmi pipăi gulerul şi cu câtă fereală umblu cu degetele la cravata pe care, acum – mărturisesc – o simţeam că-mi atârnă cam greu la gât. Am încercat a glumi:

– „...c'o cravată... Decât – ce să-ţi spun? – decând ştiu ce ştiu, mă cam strânge la gât cravata asta, moşule...“

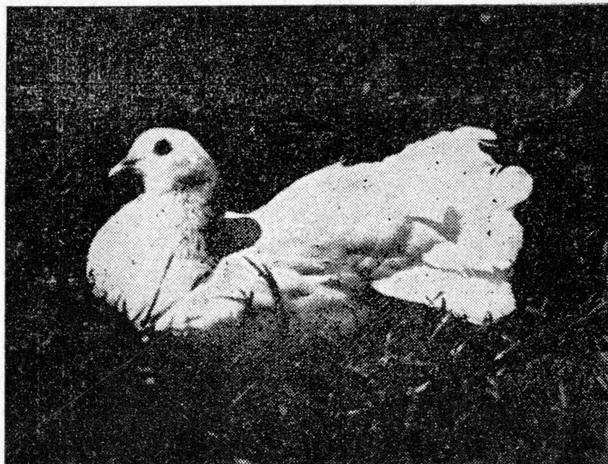
– „Daa?“ făcu el zâmbind pe sub mustaţă. „Tot ce se poate... De altminteri s'ar şi cuveni...“

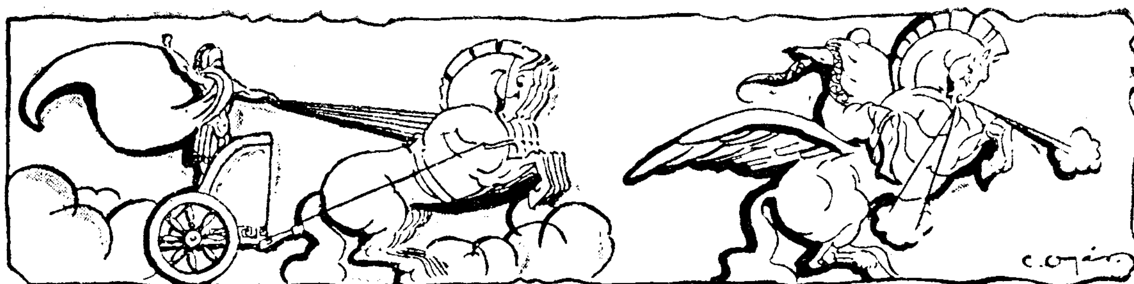
Dar avea în clipa aceia nişte ochi mici cari sclipeau răutăcioşi, tari ca ochii de dihor.

Nu mi-au plăcut atunci ochii dumisale... De fel nu mi-au plăcut. Cât priveşte cravata – ce să spun? – de atunci aş fi dat-o ori aş fi zvârlit-o, dacă Mănditţa n'ar socoti că nici una nu-mi vine aşa de minunat şi nu mi se potriveşte aşa de bine.

Eu ce pot face? Oftez, îmi macin măselele şi-o las să-mi înoade înainte cravata la gât...

...Şi are Mănditţa o patimă să-mi lege cravata asta strânsă...

DORINȚĂ

de VALENTIN RAUS

Aș vrea ca'n poala iernii să rămâi
Cea de pe urmă amintire-a mea,
Cu tine să rămână cea dintâi
Mai lucitoare și mai mândră stea.

Un trecător fu timpul ce la noi
A zăbovit să-și fluture surâsul
Și adormind în fulgii iernii, moi,
Și-a isprăvit prea repede și visul.

Aș vrea, în urma timpului pribeag
Să fii pe mai departe o petală
Și gândului meu cel mai drag
Să-i torci din amintiri – beteală.

TOT MAI ALERG

de TITUS POIENARU

Tot mai alerg după înalturi
Să le cobor în paginile mele
Și cu ele
Peste dumbrăvi de gând cu stele,
Să trec cu aurorile în salturi.

Tot mai alerg cu rimele de mână
In dansuri pesten 'ntins de poezie,
Stafie
Cu desagi de 'ndepărtată sihăstrie
Atâtor ne 'mpliniri stăpână.

Și tot mai caut aur în adâncuri
Pentru altarul meu podoabă sfântă,
Unde-mi cântă
Tăcutul gând ce se frământă,
Ecvestru sol cu bratele pe-oblâncuri.

Tot mai alerg cât în aripe anii
Iși freamătă avântul către soare
Și 'n floare
Cât mai găsesc mister de ursitoare
Și cât mai am înaripați la sanii.

Tot mai alerg, sunt multe neaflate
In jungla depărtării ce mă cheamă,
Și 'n cramă
Sunt multe vinuri încă ce mă 'ntramă
In fuga-mi peste căi îndepărtate.

ADOLESCENȚĂ

de CĂLIN BRÂNCENI

Mi-e inima cu mult prea largă
In pieptul lat și prea deschis
Și bate-aproape să se spargă
Sub sbuciumările de vis;

Sub pomul greu și încărcat
Cu rod de știință omenească
Mi-e sufletul înfometat
De visul care vrea să crească;

Am ochii larg deschiși spre lume
Sub semn de 'nsâgerate săbii;
Pe urme lungi de val în spume
Spre zări unde se duc corăbii,

Pe drumuri vechi demult pierdute
Spre cavaleri în grea armură
Sau pe cărări necunoscute
In spre lumină și cultură

M'aș risipi, cum câteodată
Prin neguri vântul în neștire
Deschide 'n zarea nourată
Ferestre spre nemărginire.

INTRE LUT ȘI OLAR

de V. SĂMĂRTINEANU

Sfârşitul micului meu prieten atât de paradoxal şi de neverosimil, mi-a deschis ţarcurile inimii şi mi-a dat îndemnul năpraznic să ridic strigătul cel mai amar spre bolta cerului, împotriva nedreptelor verdicte ale morţii. Este cea mai dureroasă jalbă, pe care o trimit lui Dumnezeu. Să fie statornicite oare aceste verdicte injuste ale morţii, care dau locaşurilor noastre de veci o configuraţie atât de bizară, după voinţa lui Dumnezeu şi după normele nestrămutate cuprinse în pravila dreptăţii Sale? Sau totul este lăsat la arbitrarul şi capriciul acestei matusamelice şi funeste „babe" pe care nimic şi nimeni n'o poate intimida şi care descinde, tutelară şi implacabilă, la coliba săracului şi la palatul bogatului, aproape totdeauna când n'o cheamă şi când n'o aşteaptă nimeni? Am rămas adânc consternat şi m'a cuprins o legitimă revoltă împotriva acestei blestemate mosafire, când am aflat că s'a apropiat pe căi subterane de copilul acesta adorabil şi l-a dus, într'o frumoasă zi de primăvară, în incinta unui sumbru cimitir. Defunctul meu prieten de pe meleagurile cu contur de vrajă, avea numai 14 ani. Era o pildă fascinantă de puritate spirituală. Era un lujer de crin imaculat. De ce l-a dus moartea în corturile ei întunecate, în zorii unei vieţi cu perspective atât de trandafirii şi de magice? Copilul acesta îl avea pe Dumnezeu în pronaosul inimii Sale neprihănite şi toată făptura lui purta o irizare inefabilă de transcendenţă. Avea părul blond şi ochii albaştri ca îngerii din cer. Iar sufletul său era o pajişte pururea verde de alipiri edenice. Avea candoarea copiilor argelici din pânzele lui Esteban Murillo şi privirea ochilor săi era un surâs permanent al cerului. Şi totuşi, el, suavul seraf, a trebuit să se coboare în pulberea mormântului. Intr'o zi de primăvară moartea i-a stins ultimul suspin de viaţă şi l-a aşezat pe catafalc de iarbă verde. O ştiam despotică şi stupidă pe aceasta lacomă şi neobosită secerătoare de vieţi omeneşti. Ştiam că prezenţa ei intempestivă stârneşte panică şi rumoare pretutindeni, arcuindu-şi cu patimă şi aviditate coasa ei fulgerătoare deasupra oricărei vieţi omeneşti. Ştiam că nu vrea să stabilească nicio ordine de preferinţă între cei bătrâni şi cei tineri, între cei buni şi cei răi, coborându-i pe toţi deavalma în adâncul mormântului. Că este lipsită de generozitate şi nu cunoaşte actele de clemenţă. Dar cine ar fi crezut vreodată că va curma atât de timpuriu viaţa micului meu prieten? Cine ar fi crezut vreodată că Dumnezeu, părintele acela bun care vede tot şi care locuieşte deasupra acoperişului de stele, va lăsa să se abată moartea atât de vertiginos ca să închidă pentru totdeauna, pleoapele acestei fiinţe îngereşti, acestei firimituri de aur cu luciri de veşnicie? Cum a putut pătrunde moartea în trupul copilului prin scutul nevăzut al harului divin de care era ocrotit şi care se revărsa în efluvii atât de îmbelşugate asupra lui? Armura aceasta în care era învălită făptura de humă a copilului, era invulnerabilă. Şi totuşi, şi totuşi... copilul s'a mutat în altă lume!

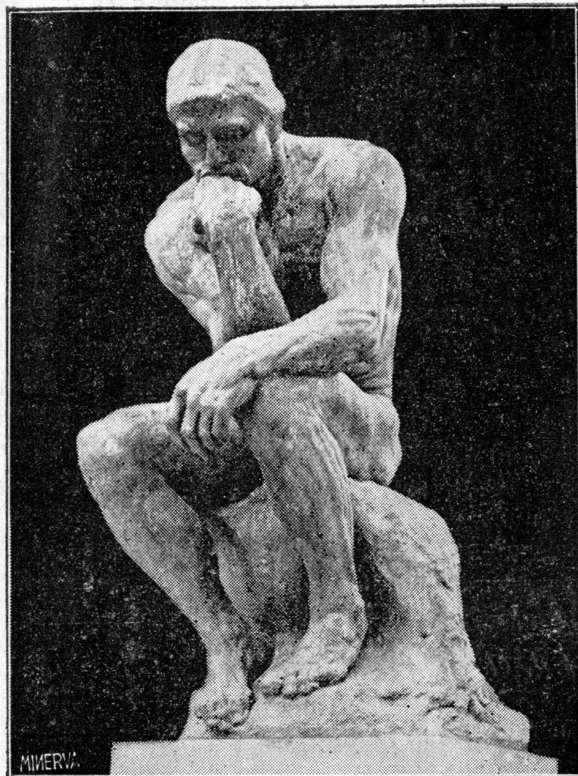
Toţi purtăm în noi fiorul morţii. Toţi trăim sub teroarea morţii. *Pe fiecare dintre noi ne acostează moartea pe cea mai frumoasă alee a vieţii noastre.* Toţi suntem rânduiţi morţii şi toţi suntem nevoiţi să ne coborîm odată în întunericul mormântului, odată, într'o zi pe care nimeni n'o cunoaşte. Din fapt de dimineaţă şi până în ceasurile triste şi târzii ale înserării, dangătul clo-

potelor vesteşte fără de hodină sentinţele crude, pe care le dă moartea. Imperiul morţii e fără de sfârşit. Se întinde până la marginile pământului. Nu mai încetează vaerul clopotelor şi toate porţile caselor noastre sunt îndoliate. Vor putea însă vreodată să vestească clopotele bisericii, în limba lor nostalgică de aramă, o moarte mai enigmatică şi mai absurdă, decât moartea micului meu prieten Dănuţ Opreanu? Un asfinţit de viaţă mai impresionant decât sfârşitul copilului acesta ale cărui reavăne mădulare purtau, revelat în toată strălucirea lui, sigilul degetelor lui Dumnezeu, statornic şi imponderabil? Este odioasă şi nedreaptă fapta aceasta a morţii. Când duce la groapă un bătrân, o biată epavă omenească, pentru care viaţa a devenit o povară strivitoare, n'o învinueşte nimeni că săvârşeşte o nedreptate. Dar când duce la groapă un tânăr, cu atâţia ani în faţă şi cu atâtea doruri neînfăptuite, făcând să curgă multe lacrimi şi semânând adâncă tristeţe, nimeni nu poate spune, că moartea nu comite o faptă cumplită. Evident în pură logică nu putem susţine, dacă ţinem seamă de condiţiunea noastră umană şi terestră supusă iremediabil vremelnicei şi deşerteciunii, că moartea unui copil ar fi un nonsens. Omul poartă în sine stigmatul morţii şi firul vieţii lui, atât de subţire şi de fragil, se poate rupe oricând în ostrovul de lumină şi de poezie al copilăriei, la jumătatea anilor cari se rostogolesc în ritm de celeritate cosmică peste capetele noastre şi se pierd ireversibil ca un sunet de cântec melancolic, sau la bătrâneţă când omul ajunge în mod fatal la limanul cel mai de pe urmă şi trebuie să se coboare în pulberarea din care a fost zidit. Dar dacă moartea unui copil nu este un nonsens, fiind conformă unor rânduieli imanente şi imuabile în care este prinsă ca într'o chingă de fier, viaţa oricărui om pe pământ, ea constituie totuşi, nu numai pentru mine, ci pentru orice minte frământată de marile întrebări ale vieţii şi de misterele care o înconjoară ca un zid masiv şi imperetrabil, o enigmă refractară şi insolubilă. Ea stă înfiptă în centrul preocupărilor noastre metafizice şi asupra ei, cu toate eforturile noastre uriaşe, nu putem arunca nici cea mai palidă jerbă de lumină. Este o mare enigmă pentru mine moartea băiatului brumat de visuri, este o confruntare deprimantă cu unul din simptomele cele mai adânc adumbrite de taină ale răului din lume, unul din acele simptome ale răului fizic din lume, căruia nu va putea omul să-i găsească niciodată o justificare temeinică şi categorică, oricât ar fi de ascuţite luciditatea şi discernământul său.

A. Van Dyck: Fiul lui Carol I

Răul acesta fără jusiificare deplină, fără explicaţie peremptorie, m'a obsedat intens şi persuasiv. M'am întrebat adeseori, aşa cum s'a întrebat odinioară Boetiu, de unde vine răul dacă Dumnezeu există, iar dacă nu există, de unde vine binele? Printr'o stranie înţelegere a faptului de a considera pe Dumnezeu ca autor al tuturor celor ce se petrec în lume, fără să facem o discriminare între rău şi bine, ajungem să atribuim lui Dumnezeu nu numai binele, ci şi răul care se petrece în lume. Este frecventă această mentalitate ciudată de a indica pe Dumnezeu ca autor al tuturor faptelor ce se petrec în lume, inclusiv al celor rele, îndeosebi în cuprinsul satelor noastre unde se invocă, în mod spontan şi perseverent, numele lui Dumnezeu ori de câte ori se întâmplă vreo nenorocire. Voinţa lui Dumnezeu este sediul şi cauza tuturor faptelor ce se petrec pe pământ. „Aşa a vrut Dumnezeu" – exclamă ţăranul cu resemnare, în faţa morţii sau în faţa altor năpaste cari vin asupra lui. „Este bataia lui Dumnezeu" – decretează omul acesta în simplitatea adorabilă, fără niciun ton de imputare şi plecându-şi umil capul în faţa Cerului ori de câte ori s'abate asupra lui vreo întâmplare dureroasă. Este ofranda pe care sufletele acestea obişnuite şi adânc ancorate în glia fecundă a credinţei străbune, o aduc atotputernicici lui Dumnezeu. Men-

A. Rodin: Gânditorul

talitatea aceasta vădește însă o credință grevată de reziduri superstițioase. Căci a face din voința lui Dumnezeu generatoarea răului din lume, alături de bine firește, este o mare, este o gravă aberație. Dumnezeu nu poate fi autorul răului din lume. Noțiunea de Dumnezeu exclude prin definiție ideia răului. Invățătura și doctrina creștină au statornicit în mod indiscutabil că răul din lume nu are o existență ontologică. Răul nu este substanță, ci numai un simplu accident. Ca atare, el nu poate avea o cauză eficientă, o cauză pozitivă. Răul are cel mult o cauză negativă. Răul, după cum afirmă sfinții părinți și scriitorii bisericești cari au studiat în mod aprofundat problema răului din lume, este o privațiune a binelui. El nu este acțiune, ci lipsă de acțiune a Providenței. Dumnezeu prevede răul așa cum a prevăzut și păcatul în care aveau să cadă protopărinții noștri. Dar Dumnezeu nu vrea răul, nu-l creiază, după cum n'a vrut nici păcatul. Prin faptul că Dumnezeu îngăduie răul în lume, poate fi considerat, e drept, cauză permisivă a răului. Dar putem noi oare să ne plângem împotriva lui Dumnezeu și să-i imputăm că n'ar trebui să permită existența răului în lume? Firește că nu. Pentrucă făcând aceasta ar trebui să-i imputăm în primul rând de ce ne-a dat libertate de voință și, deci, posibilitatea de a o folosi cum credem noi de cuviință? De ce ne-a dat liberul arbitru? De ce ne-a dat autonomie spirituală? De ce nu ne-a făcut niște manechine iresponsabile, niște roboți? Nu suntem noi oare de vină că am abuzat de libertatea de voință pe care ne-a dat-o Dumnezeu? Nu suntem noi oare de vină că prin această rea întrebuințare a libertății de voință ne-am dat stricăciunii și ne-am înjugat cu moartea"? De ce să nu punem atunci obârșia răului din lume în voința noastră, iar nu în voința lui Dumnezeu? De ce-i mai cerem lui Dumnezeu să ne scape de „boldul morții" și să ne izbăvească de trupul acesta pieritor? De ce perseverăm să credem că moartea nu poate fi înțeleasă, nu poate fi justificată? Nu murim oare din vina noastră? Nu ne-am făcut oare din oameni liberi „sclavii morții", după cum spune Tațian, prin săvârșirea păcatului? Nu este moartea o justă sancțiune, o dreaptă penalitate aplicată omului pentru îndrăzneala cinică de a fi vrut „să fie ca un Dumnezeu"? Cum putea oare pedepsi Dumnezeu pe om mai echitabil decât deposedându-l de existența trupească, pentru culpa de a nu fi realizat nemurirea trupească, deși a avut putința s'o facă? Nu vedem că moartea este urmarea păcatului și ea va rămâne pe pământ atâta timp cât omul se va lăsa stăpânit de păcat?

De unde vine răul în lume, dacă Dumnezeu există? De ce ne duce moartea pe toți în corturile ei întunecate? Căci rând pe rând ne ducem toți, cum spune poetul cu inimă de văpaie. Anii noștri se pierd ca sunetul unui cântec elegiac, ca o melodie duioasă venită de undeva de departe. Chiar cerul și pământul vor peri, numai Tu, Doamne, vei rămâne în veacul veacului acelaș. Toate ca o haină se vor învechi, ca pe un vestmânt le vei strânge pe toate și toate se vor schimba, numai Tu, Doamne, vei rămâne acelaș și anii Tăi nu se vor sfârși!... Cine mă va isbăvi de trupul acesta trecător? Am intrat în veleatul morții și mi-e sufletul răvășit de spaimă, mi-e frică de ceasurile obscure ale morții. De ce nu mă lăsați să strig mai tare și să cer ajutorul lui Dumnezeu în ceasul acesta cumplit? De ce mă siliți să tac și să-mi incinerez întrebările acestea care mă frământă atât de greu? De ce îmi cereți să sting tumultul din mine? De ce nu mă lăsați să sgudui cerul din temelii, ca să treacă peste fața cernită a lumii suflare de viață nouă?...

Dar, omule, tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Au doară va zice făptura celui care a făcut-o: pentruce m'ai făcut așa? Au n'are putere olarul peste lut, ca din aceiași frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste?... Pe aripile diafane ale vântului acesta

hoinar de undeva de dincolo de culme îmi vine şoapta acestei blânde mustrări, ca să adoarmă în mine tot aleanul şi să mă facă să accept destinul ce ni s'a dat fără nici o cârtire.

Problema răului a exercitat asupra sufletului meu o mare putere de seducţie, formând obiectul de predilecţie al preocupărilor mele spirituale. Imi place atât de mult să gravitez în jurul acestei probleme, deşi sunt convins că niciodată nu voi putea aduce o contribuţie eficace la deslegarea ei. Problema constitue un veşnic semn de întrebare pentru oamenii de serioasă armătură teologică şi filozofică. Nimic nu mă îndreptăţeşte astfel să pronunţ sentinţe în cari să arăt punctele vulnerabile şi întunecate ale unei lumi create şi ocârmuite de un Dumnezeu atotputernic şi atotbun, să emit păreri cari să formeze o critică la adresa acestui Dumnezeu, sau, în fine, să formulez întrebări în legătură cu existenţa aparent nejustificată a răului din lume. Nu, eu nu voi ridica niciodată degetul meu împotriva lui Dumnezeu în semn de acuzare. Nu-i voi cere niciodată socoteala de ce a făcut lumea aceasta cu grave deficienţe – căci aşa ni se pare nouă. Iar dacă din frământarea mea lăuntrică vor ţâşni totuşi şi unele reflexii îndelung refulate, ele vor avea totdeauna un suport ideologic în desăvârşită concordanţă cu învăţătura Bisericii sub a cărei straşină odihnitoare găsesc suprema destindere spirituală şi din al cărei pahar euharistic mă împărtăşesc şi astăzi.

LA POARTA VECINICIEI

de VALENTIN RAUS

Auzi cum suflă vântul peste miriști?
A 'ngălbenit de frică-aseară luna,
Plecase roșie ca totdeauna
Și a pălit călcând pe liniști.

Sosi un visător-poet fără chitară
La poarta Dragei, venind din altă lume.
N'avea nici cal, nici drum, nici țară,
Dar nu avea nici peană și nici nume.

Se clătinau în mână-i fagi
Ce l-au știut copilul lor odată
Și murmurau însângerați trei fragi
Crescuți pentr'un obraz înzăpezit de fată.

Nici inima zăluda nu mai bate
Și nici bănuții plopilor nu tremură în dungă
Și-a zis poetul oprit lângă cetate
Imbătrânit și palid de atâta cale lungă:

De când pe fusul vremii a început să toarcă,
Beteala anilor cu viața mea în două
Din tainițile bolții mi-a povestit o Parcă
De o Domniță albă cu degete de rouă.

Strigă poetul să-i deschidă vecinicia.
Atunci de peste ziduri ieși flăcăul soare
Și se auzi deodată: Cine călca-va glia
Moare. Și repetă ecoul iarăși: moare.

SUVERANITATEA COPILULUI

de ILIE MĂNIȚIU

E de netăgăduit adevărul afirmației că omul se găsește, în fața permanentizării sale ca specie, sub sceptrul suveranității copilului. Copilul reprezintă puntea de legătură între generații, între penumbrele trecutului și lumina viitorului și'n fața acestei legi implacabile omul își pleacă supus majestatea sa.

In brațele mamelor crește viitorul în chipul copilului, iar la picioarele lor se joacă istoria (Ellen Key). In sângele nostru clocotesc bunii și străbunii, glasul sângelui e însuși glasul istoriei care se cere imperios perpetuată.

Copilul ne stăpânește încă de când e numai un principiu suveran al vieții, iar apoi suveranitatea lui se continuă sub cerul familial până în momentul când legea se vede asigurată. Suveranitatea copilului e însăși porunca legii. A nu simți și a nu te subordona acestei suveranități este egal cu o sfruntare a sensului existențial, cu o trăire dincolo de periferia imperativelor firii.

Dar, spuneam mai sus, suveranitatea copilului, ca principiu al perpetuării, se prelungește în cadrul familiei până în momentul când legea se vede asigurată.

Temistocle zicea prietenilor săi: „Copilul meu este arbitrul Greciei. El stăpânește pe mama sa, mama sa mă stăpânește pe mine, eu stăpânesc pe Atenieni și Atenienii stăpânesc pe Greci" (Plutarh, Vorbe însemnate). Ar fi o absurditate să acceptăm concluzia în simplitatea ei aparentă. In dosul acestor cuvinte trebue să vedem nu afirmarea unei autorități statale, ci confirmarea excepționalei considerații de care se bucura copilul în lumea ateniană. Desluşim în taina acestei fraze, secretul strălucirii ateniene, rădăcina pe care s'a ridicat mărețiа unei culturi, însăși aceea suveranitate a copilului în fața căreia se pleca înțeleptul din Agora ca și ilotul umil, regele ca și ostașul, ghicim arbitrul unui stil de viață.

Suveranitatea copilului ne e sădită în sânge. Sub cerul familial, copilul, prin iubirea cu care îl înconjoară părinții, devine stăpânul inimilor. De altfel toată truda unei vieți ar fi lipsită de sens, dacă nu s'ar desfășura sub auspiciile acestor stăpâni ai inimilor noastre. Ce e acest devotament, dacă nu recunoașterea unei suveranități?

Stăpânirea copilului e stăpânirea blândeții, a delicateții, a nevinovăției, a slăbiciunii, e confirmarea indestructibilei legături între fructul sângelui și om.

Natura s'a văzut obligată a sădi în om acest instinct de subordonare, tocmai, cum am spus

mai sus, pentru conservarea speciei. Fără acest scut, fără maternul devotament, perpetuarea ar fi fost imposibilă.

Ideia de stăpânire la copil ni se revelează autoritar odată cu naşterea lui, odată cu ţipătul. Prin acest semnal viaţa îşi exprimă strigătul ei de biruinţă, dar tot prin el ea îşi auto-totalizează condiţiile necesare pentru înmugurire şi creştere. Omul înregistrează această afirmare a vieţii şi se subordonează ca unei trebuinţi poruncitoare şi permanente. Această subordonare se prelungeşte dealungul copilăriei în pubertate şi adolescenţă, diluându-se şi-apoi topindu-se în echilibrul maturităţii.

Dar acuma e necesar să precizăm anumite sensuri. Dacă se poate vorbi de suveranitate la copil, ca de un principiu ce dictează legii continuităţii vieţii, ca de un principiu cosmic sădit în carne, se mai poate vorbi şi de o falsă suveranitate, deplasată şi despotică.

Vom deosebi deci, după caracterul lor, două feluri de suveranităţi la copil: o *suveranitate naturală* care-şi are originea în însăşi principiile esenţiale ale vieţii şi o suveranitate deviată, despotică, pe care am numit-o *suveranitate vicioasă*. Am văzut că suveranitatea naturală copilul o obţine de pe când el nu e decât un principiu, prelungindu-se apoi în viaţă ca o lege a continuităţii şi a desvoltării. Ea e în raport invers cu progresul vieţii: cu cât se conturează mai mult omul din mica făptură, cu atât suveranitatea lui scade, legea simţindu-se tot mai în siguranţă. Ori, tocmai în opusul acesteia constă unul dintre caracterele esenţiale ale suveranităţii vicioase. Dacă suveranitatea naturală face ca omul în devenire să-şi taie în pas cu anii, una câte una frânghiile cari îl ţineau ancorat în apele maternităţii, retrăgându-se tot mai mult în interior, suveranitatea vicioasă a copilului creşte în raport direct cu vârsta, împingându-l spre un parazitism tiranic.

Această suveranitate deviată apare la copil odată cu formarea eului, în vârsta opoziţiei (2–5 ani). In această perioadă pătrunde în eul său o fâşie din suveranitatea naturală pe care o exercită asupra celor din jur, antrenându-l spre capriciul suveranităţii despotice. Procesul psihologic care determină această atitudine a copilului, e simplu şi cauza lui trebue căutată în educaţia greşită.

In perioada formării eului copilul începe să-şi determine poziţia sa faţă de natura palpabilă, trezindu-se totodată în el şi zorii unei conştiinţi a valorii forţelor sale. Iată deci această mică „majestate" în mijlocul unei lumi în care obiectele şi fiinţele îi sunt sclavi, gravitând toate spre egocentrismul său, părinţii prea plecaţi şi prea supuşi servi absorbiţi complectamente în cercul capriciilor „micului suveran". Suveranul vicios nu e pus în situaţia de a avea o experienţă naturală în mijlocul realităţii. El e ferit tocmai de ceeace formează acea opoziţie a lucrurilor, instructivă şi creatoare de echilibru între individ şi lumea înconjurătoare.

Prin dispensarea copilului de experienţa naturală, precum mai ales prin subordonarea docilă faţă de capriciile sale, se exercită acel apetit dăunător, spre ce am definit noi mai sus prin suveranitate vicioasă, activă. In special se observă aceasta în familiile cu puţini copii şi mai ales în clasa de sus şi în cea mijlocie.

Caragiale a prins atât de fidel în icoana „Domnului Goe" imaginea acestui mic suveran vicios, adulat, în calea căruia bariere nu existau. O proectare în adolescenţă a acestui „Domn Goe", multiplicat în atâtea şi atâtea exemplare, întâlnim la fiecare pas. Pilda biblică a „fiului risipitor" e o splendidă ilustrare a acestor despoţi vicioşi.

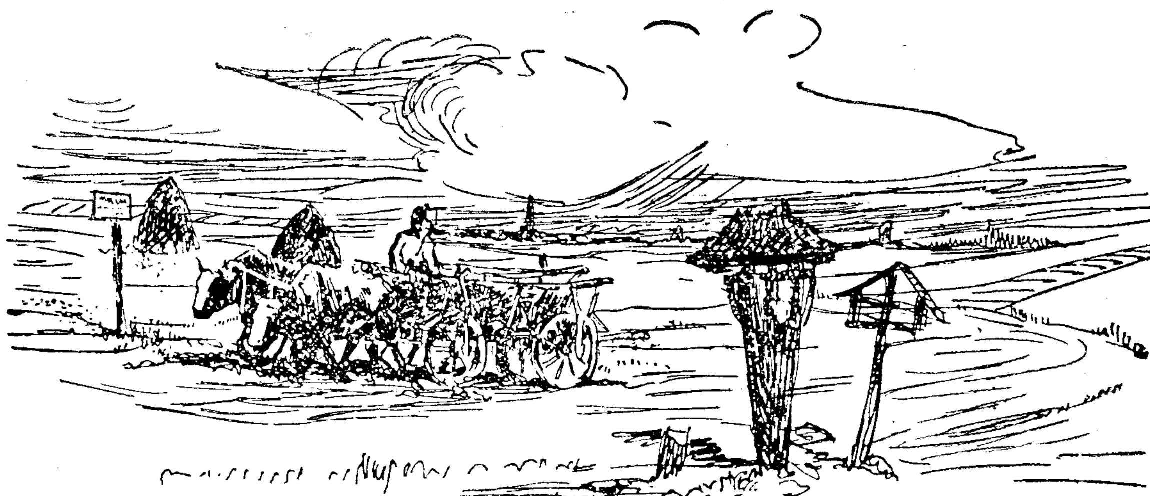
Pericolul ce-l prezintă aceştia din punct de vedere social nu e mic. Primejdia creşte mai ales atuncea când se strecoară în artă, în politică, în posturi de răspundere, pentrucă viciul de a reduce totul la numitorul comun care e egoismul lor, îi urmăreşte, determinându-i la tiranizarea mediului.

In familiile populate copilul creşte sub sceptrul suveranităţii naturale, din marginile căreia nu poate sări. El stăpâneşte doar inimile, întorcându-le spre el fără ca să subordoneze totul din jur, voinţii sale. Stăpânirea lui e stăpânirea naturii, în conştiinţa lui ridicându-se doar ideea dependenţei fiinţei sale slabe şi primejduite.

Prin acestea să nu se înţeleagă că am intenţiona să pledăm pentru o educaţie în care individualitatea e violentată sau neglijată. In cele de mai sus am voit să determinăm doar una dintre noţiunile pătrunse în pedagogia modernă şi în special în unele sisteme de educaţie ultramoderniste.

Ne-am referit mai mult la educaţia în familie, căci aici e mai puţină posibilitate de control, empirismul şi afectivitatea maternă fiind de cele mai multe ori singurele călăuze.

Oricine trebue să admită că omul nu este liber să-şi educe copiii cum vrea, sub pedeapsa de a face din aceştia nişte rataţi ai vieţii. Fiind încadrat în colectivitate, el este obligat de însăşi necesităţile cercului social, să urmeze măcar în parte „tipul regulator" al educaţiei, determinat de anume tradiţii şi „idei cari nu sunt produsul numai al epocii date, ci sunt în cea mai mare parte produsul generaţiilor anterioare" (C. Narly).

HRISTOS ŞI ACTUALITATEA

de Pr. AUG. FAUR

Au trecut aproape două mii de ani de când Fiul lui Dumnezeu, luând trup omenesc, s'a sălăşluit între noi.

Naşterea Lui a însemnat un eveniment unic, căci odată cu cântecul de pace al îngerilor din Noaptea Sfântă a apus lumea cea veche şi pe ruinele ei a început să se ridice – încet, dar sigur – lumea cea nouă, de mult aşteptată.

Incet, fiindcă reformele mari nu se produc cu uşurinţa cu care suntem ispitiţi să credem. Lumea mare, aşezată în alvia unei tradiţii de sute de ani, dacă nu chiar de milenii, nu poate concepe lucrurile altcum decât aşa cum sunt. Pe vremea Mântuitorului, lumea trăia într'o atmosferă insuportabilă. Potentaţii, sătui de petrecerile sgomotoase, credeau că-şi mai pot prelungi setea de viaţă delectându-se în acele vestite arene romane, unde li se înfăţişa drept spectacol vărsarea de sânge omenesc. Abrutizaţi până în măduva oaselor, aveau nevoe de aceste scene dramatice pentru a-şi mai potoli setea după ceva sensaţional. Poporul de rând şi sclavii, în special, cari erau trataţi uneori mai rău decât animalele, simţeau însă că lumea aceea nu mai poate dăinui; prea era putredă, prea mirosea a descompunere – şi aştepta să răsară de undeva soarele unei alte vieţi mai bune.

Şi acest soare nou a şi început să se ridice la orizont. Era creştinismul. La început mic, cât un grăunte de muştar, pe urmă tot mai mare, până a ajuns o putere de care a trebuit să se ţină seamă. Cuvântul lui cădea greu, fiindcă era proaspăt şi plin de putere. Hristos a spus: Eu sunt lumina lumii... Eu sunt calea, adevărul şi viaţa... Eu dela Tatăl am venit şi iarăş las lumea şi merg la Tatăl. Voi întreolaltă sunteţi fraţi. Cine este domn şi cine este rob, cine este mare şi cine este mic, care-i parte bărbătească şi care-i parte femeiască? Toţi suntem „fiii Celui Prea înalt“.

Pentru cei mici şi oropsiţi, cuvântul Lui cald era balsam răcoritor. Cei ce s'au apropiat cu inima blândă de El nu s'a înşelat în aşteptările lor. Era destul să-i auzi vocea blândă, să-i vezi faţa senină, ca să te simţi uşor în jurul Lui. Şi când ne gândim că din gura Lui n'au ieşit decât cuvinte de pace şi de iertare şi că toţi cei oropsiţi şi chinuiţi au aflat în El pe prietenul, pe fratele care i-a alinat şi tămăduit, înţelegem uşor de ce era iubit şi ascultat.

Mântuitorul Hristos a propoveduit cu toată fiinţa Lui. La El n'a existat nici o disonanţă. Cuvântul a mers alături de faptă şi nici când cuvintele Lui n'au fost desminţite prin fapte.

O viaţă care s'a dăruit cu toată tinereţea şi cu toată vigoarea, binelui obştesc, era imposibil să nu dea roade. Binele, deşi se prinde greu, dacă pui în slujba lui tot focul convingerilor sfinte, încet, dar sigur, va aprinde inimile ascultătorilor. De aceea, sf. apostoli, electrizaţi prin puterea sf. Duh, s'au înflăcărat pentru cauza sfântă şi din slabi şi neputincioşi au devenit tari şi chiar „nebuni pentru Hristos.“

Peste capetele lor s'a putut abate tot focul urii şi al răsvrătirii stăpânirii de atunci: lor nu le-a păsat. Atâta au ştiut că sunt în slujba unei cauze sfinte şi nu s'au dat bătuţi nici morţi. A curs

sânge cu nemiluita, s'a înfipt sabia păgână și 'n piepturi de femei și de copii, dar inima s'a arătat mai puternică decât spada lucitoare a temuților cesari romani. Imperiul roman demult a apus, amintirea lui trăește doar în manualele de școală, dar Iisus Hristos, cu așezământul Său – Biserica – rămâne peste veacuri ca o stâncă falnică, luminată de farul radios al credinței. Ateism, materialism, panteism, pozitivism, empirism, idealism, scepticism, utiliarism, transformism, marxism, socialism, ocultism, teosofie, spiritism și francmasonerie s'au prăbușit și se prăbușesc ca valurile mării în fața unei stânci de granit. Hristos rămâne pavăză neclătită, sau cum se exprimă Giovani Papini: „După atâta delapidare de timp și deșteptăciune Hristos n'a fost isgonit din lume... Orice s'ar face, Hristos rămâne un sfârșit și un început, o genune de taine dumnezeești la răspântia a două crâmpee de istorie omenească" (Viața lui Iisus).

Dar, oare, în ce rezidă miracolul trăiniciei Evangheliei Domnului? In ce factor trebue să-i căutăm puterea de viață, încât a fost, este și va fi în stare să reziste tuturor pornirilor răutăcioase?

Răspunsul nu este greu de aflat. Ba, încă e cu mult mai ușor decât ne-am putea închipui. Dumnezeu e fără de început și fără de sfârșit; înaintea Lui totul se prezintă într'un veșnic prezent. Și nu-i decât firesc să spunem că înaintea Lui lumea se prezintă într'o continuă actualitate. Pentru El veacurile sunt doar clipe, căci El nefiind condiționat de timp nici nu măsoară lucrurile în timp. Pentru El mia de ani e ca ziua de eri care a trecut. Trăind peste vremi, învățătura Lui este peste contemporaneitate. Ori, Mântuitorul s'a coborît din slava cerului tocmai pentru a drege haina păcătoasă a vremii și a o aduce în legătură cu veșnicia cuvântului dumnezeesc. „Eu pentru aceasta m'am născut și pentru aceasta am venit în lume ca să mărturisesc adevărul; tot cel ce este din adevăr ascultă glasul meu". Și cuvântul Lui este adevărul cel veșnic. Invățătura Lui e în deplină conglăsuire cu realitatea. La El totul e clar și mai ales totul se potrivește cu cerințele intime ale sufletului omenesc de totdeauna.

Icoană veche

Slabi și târîți cu ușurință pe povârnișul păcatelor și al desnădejdii, ce ne-am face dacă n'am avea sprijin credința că Dumnezeu ne e tată și ne iubește cu o dragoste mai presus de fire? In bunătatea Lui se topește toată îngândurarea noastră. Ancorați cu toată inima în El, sufletul ni se luminează, cugetul se întărește și trecem prin valurile vieții cu pași mai siguri. El a spus: „Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi". Și când, va ajungeoare, omul să nu mai cunoască suferința? Când va fi omul atât de fericit încât să nu mai simțească trebuință de a se împărtăși de mângăerea divină?

In persoana Mântuitorului Hristos se găsește cea mai bună doctorie pentru a birui nenumăratele piedeci ce le aduce viața. Clopleșiți de grijii și mai ales sguduiți de clipele extraordinare de critice în care îl pun anumite evenimente din viață, ce s'ar face bietul om dacă harul sfânt nu s'ar coborî peste el și nu i-ar întări cugetul?

In luptă cu viața, Mântuitorul Hristos a spus: „Indrăsniți, eu am biruit lumea". Da, îndrăsniți! Și, Doamne, ce miraj, ce forță nevăzută se ascunde îndărătul acestui cuvânt. Mai rău decât cu mine – vrea să ne spună Mântuitorul – nu se va întâmpla nici cu voi. Și eu am îndrăsnit, dar din suferința mea, din adâncimea mormântului meu, a strălucit lumina și bucuria învierii.

In Hristos se potolește orice furtună. Cât de răi suntem și câtă pornire dușmănoasă nu ne învolburează inima ori decâte ori lucrurile nu se desfoară așa cum ne este dorința intimă a cugetului. Pentru pacea dintre indivizi, pentru liniștea dintre neamuri, câte legi nu s'au votat și câte conferințe nu și-au făcut program de viață. Unii cred că pacea o poate aduce afirmarea dreptu-

E. Serova Medrea: Țărancă

rilor de rasă, triumful unei idei nuanțate de interesele unui popor, alții progresul, alți tehnica, alții cultura, alții alte curente de natură unilaterală; dar, ori decâte ori se uită, intenționat sau din scăpare de vedere, că toți suntem fiii aceluiaș Părinte, acelaș suflet, cu aceleași drepturi la viață, pacea care se creiază are doar caracter de provizorat, pentruca mâine, când altul se va ridica sub emblema altei formule, pacea să dispară și din nou conflagrații răsboinice să intunece lumea. Formulele interesate ale lumii sunt doar jocuri de-a ascunselea, căci până când oamenii nu se vor convinge că cu toții suntem frații nu vor face multă ispravă. Ci, Iisus a zis: „In aceasta vor cunoaşte că sunteți prietenii mei de veți avea dragoste între voi". Și: „Nu vă iubiți numai cu cuvântul, ci cu fapta și cu adevărul." Căci adevărul e clar: „De va zice cineva că iubește pe Dumnezeu, iar pe fratele său il urește, este mincinos, pentrucă celce nu iubește pe fratele său pe care-l vede, cum va iubi pe Dumnezeu, pe care nu-l vede." Și iarăși: dragostea față de El se reoglindește în semenul nostru gol și flămând, nenorocit și incarcerat, în semenul bolnav și desorientat; dragostea lui se vede în orice lacrimă stearsă.

Operele de caritate ale statelor civilizate sunt mici scânteeri ale duhului evangheliei. Bunătatea și înțelepciunea oamenilor de inimă sunt efluvii ale duhului Mântuitorului Hristos, care tuturor toate s'a făcut numai ca toți să plece dela El mângâiați. Cu cât e omul mai superior și mai sus pus, cu cât va voi să intre mai adânc în conștiința și stima celor gospodăriți de el, cu atât va trebui să se apropie, cu toată ființa lui, de idealul perfecțiunii, de Hristos. Omul mare va fi mare în măsura în care va ști să rămână senin în fața celor mai delicate situații. Ori, unde se va afla, în toată istoria omenirii, un om care să-și fi păstrat seninătatea ca Mântuitorul Hristos. Palmele nu L-au intimidat, insultele, batjocurile nu L-au scos din fire, chinurile și chiar moartea le-a privit și primit cu resemnarea omului hotărit. Domnul a fost învățător și cea mai groaznică învățătură ne-a dat-o tocmai în tăria Lui morală, încât chiar și sutașul care a executat porunca răstignirii a fost nevoit să exclame: „Cu adevărat omul acesta Fiul lui Dumnezeu a fost!" Suferința Lui a născut atâta bărbăție încât după el sute și mii de martiri doreau momentele de suferință pentru Hristos.

Mânecând din considerații omenești, unii învățați au voit să se ridice deasupra Lui. In porunca lor nu s'au dat la oparte din fața celor mai grosolane apucături. Unii au voit să-l facă cuvântul mincinos, alții să-l depășească în calcule; fulgerile lor însă s'au îndreptat mai întâi spre ei. Iulian Apostatul a murit rostind memorabilele cuvinte: „Ai învins Galileene", iar Fr. Nietsche și-a dat ultima suflare în durerile grozave ale unei viziuni din care nu-l scăpa cel „răstignit."

Peste răutatea unor oameni, Hristos stăpânește conștiințele. Cu numele Lui pe buze se începe ziua de lucru și cu El se sfârșește. El e pavăza vieții și sub scutul Lui se pun atâtea inimi. De El nu te poți dispensa. Omul are nevoe de cineva care să fie alături de el, să-l înțeleagă, să-l ajute și să-l înfrătească cu semenii pentru o pașnică viețuire. Ori, între toate persoanele ce au apărut pe pământ nu se află unul care să împace orice conștiință și să mângâe orice suspin ca Mântuitorul Hristos.

Persoana lui e pururea vie și prin lumina Evangheliei vorbește fiecăruia din noi. Și care e nebunul, care descoperind izvorul vieții să nu bea din el?

INTR'O NOAPTE

de ROMULUS HATOS

Duşumeaua trosni uscat şi greu ca sub piciorul unui duşman invizibil. Noaptea, în camerile încărcate cu mobilă veche, zgomotele fugare trezesc ecouri negre de tăcere.

Omul din pat nu dormea. Din când în când un fior epileptic îi scutura genunchii. In urechi îi țiuia liniştea ca atunci când asculți cu paharul la ureche glasul monoton al aierului. Undeva, departe, un ciasornic bătu rar şi metalic sferturile de oră. La fiecare lovitură de clopot noi prăpăstii de singurătate şi de tristețe se căscau în sufletul lui. De mult s'ar fi sculat dacă n'ar fi fost sigur că scrâşnitul ruginit al patului va sfâşia brutal tăcerea aceasta de necuprins.

Voia, trebuia să se scoale şi totuşi picioarele-i erau trândave şi fără viață, ca de cârpă. Era a treia noapte nedormită. Când ațipea uneori, glasuri necunoscute, voci împotriva cărora nu putea face nimic, îi şopteau iarăşi şi iarăşi aceleaşi gânduri negre ce i le sugera realitatea în stare de veghe. Sângele bătea des şi greu la tâmple. Stătea acum ghemuit într'un colț cu genunchii strânşi în brațe, ca pe vremuri când era mic şi tremura de frică şi de frig în casa mare, tristă, a unchiului său. Atunci însă putea plânge. Când ploaia cânta monoton în straşină, adesea adormea cu resemnarea celor obosiți şi îndurerați. Ce triste mai erau nopțile acelea! El n'avuse tată legitim, iar mamă-sa murise de mult. După multă codeală, unchiul Ioan îl luase la el în casa din celalalt capăt al satului. Mare, de două ori cât casa lor, avea nişte camere largi şi aproape pustii. Ici-colo câte un dulap sau câte o masă făceau figură tristă în spațiul imens din jurul lor. Tanti Mia, soția unchiului Ioan, era bolnavă. Pe vremuri fusese o femeie frumoasă, mai era încă, dar picioarele i se umflaseră şi abia mai putea umbla. Săraca tanti Mia! In fiecare noapte picioarele ei obosite şi bolnave roboteau înăbuşit pe podelele atât de reci iarna, ca să îndeplinească absurde dorinți trezite de jocul nebun al aburilor de alcool în capul unchiului Ioan. Căci unchiul Ioan se îmbăta în fiecare seară. Dumnezeule, dar când o bătea! Sbierând, cu ochii injectați se repezea la biata femeie sprijinită în cârji. Pumnii loveau fără răgaz în fața blândă scăldată'n lacrimi. Uneori trupul slab, sprijinit pe picioarele bolnave, se prăbuşea cu sgomot surd pe duşumea. Cu greu, trumurând, femeia încerca să se ridice. Urma atunci un joc sinistru. Unchiul se făcea că n'o ia în seamă, apoi când era deja în genunchi, o împingea brutal îndărăt cu piciorul. Şi râdea. Un râs ce-ți îngheța sângele în vine. Viața unei femei blânde se măcina astfel zi de zi între patru pereți, neştiută şi neajutată de nimeni. Numai câteodată, când era soare şi unchiul Ioan dormea răpus de băutură, îşi scotea scaunul afară şi stătea cu cârjile în poală ceasuri întregi, bucurându-se de o efemeră favoare a naturii. Atunci întotdeauna se gândea la trecut. Departe, într'un sat de şes, unde ochiul se pierde pe întinsele câmpii peste cari seara coboară umbre jucăuşe; au trăit modest şi cinstit părinții ei. Se mai gândea adesea şi la Puiu. Tuşa Mia a avut şi un băiat. Puiu era numai de patru ani şi zâmbea cald şi dulce cu dinții lui puțini, măicuții sale bolnave. Intr'o noapte când unchiu a sbierat mai tare decât de obicei, Puiu s'a speriat şi inimioara lui a bătut repede, atât de repede încât s'a stricat ca o jucărie fragilă.

Intotdeauna meditațiile acestea se terminau într'un singur fel: Unchiul Ioan se trezea sbierând de se cutremurau geamurile. Obrajii mătuşii Mia păleau din ce în ce şi se ofileau pe încetul. Dar şi viața omului din pat se desvolta ca o creangă strâmbată de urgia vremurilor în mediul acela

blestemat. In fiecare seară, după ce se culcau servitorii, rămâneau singuri cu tuşa Mia în casa tăcută. Mâncau cu gândurile departe, când şi când lingura de metal se ciocnea mai tare de porțelanul farfuriei. Tresăreau de câteori se auziau paşi prin curte. Unchiul venea târziu dela crâşmă. Se culcau. Ceasuri întregi aşteptau înfriguraţi, paşii grei ai unchiului. Frica asta o purtară ani la rând. Toate au trecut. Viața mătuşii Mia s'a irosit ca o candelă lipsită de ulei, a murit şi unchiul într'o noapte îngheţată, dar frica a rămas pe mai departe în sufletul lui tânăr. A rămas să-i tortureze ani la rând viaţa. De atunci, întotdeauna când se lasă noaptea şi prietenii se zăvoresc în somnul lor lăsându-l pe el singur, o frică teribilă îl cuprinde. E aşa ca şi cum mii de ghiare nevăzute l-ar urmări peste tot. In acelaş timp aşteaptă mereu ceva, ceva extraordinar şi fatal, ceva care vine ca paşii grei ai călăului pe lespezile temniţei. La moştenirea aceasta se gândea omul din pat cu genunchii prinşi în braţe să nu mai tremure.

Scoase cu greu un picior, apoi altul; în cele din urmă se dădu jos deabinelea din pat. Cu mâini nesigure dibui prin întunerec după scaunul pe care erau aruncate hainele. Găsi şi îşi aprinse o ţigară. Chipul galben şi răvăşit jucă ireal şi straniu în oglindă apoi se destrămă odată cu flacăra chibritului. Aştepta şi acum să treacă paşii grei şi ireali ai Unchiului pe cărările pline de tenebre ale inconştientului. In asemenea clipe de încordată aşteptare îi venea să fugă cu părul vâlvoi pe stradă, să intre în restaurante, să se îmbete până la inconştienţă.

A făcut-o pe vremuri şi asta. Intotdauna însă, oricât de beat ar fi fost paşii aceia răsunau clar ca o neagră povestire în sufletul lui. Nu odată capul i-a căzut hohotind pe masă. Beţia îl scârbise în cele din urmă. Se trezea noaptea cu un nod în gât, îi vâjâiau tâmplele. Părea că aude târându-se picioarele inerte ale tuşii Mia. Apoi o vedea zdrobită pe covor, cutremurându-se de plâns şi încercând să se ridice. Şi el, nu unchiul Ioan, el care era acum beat ca unchiul său, o trântea cu piciorul la pământ şi râdea. Râdea şi el râsul acela blestemat.

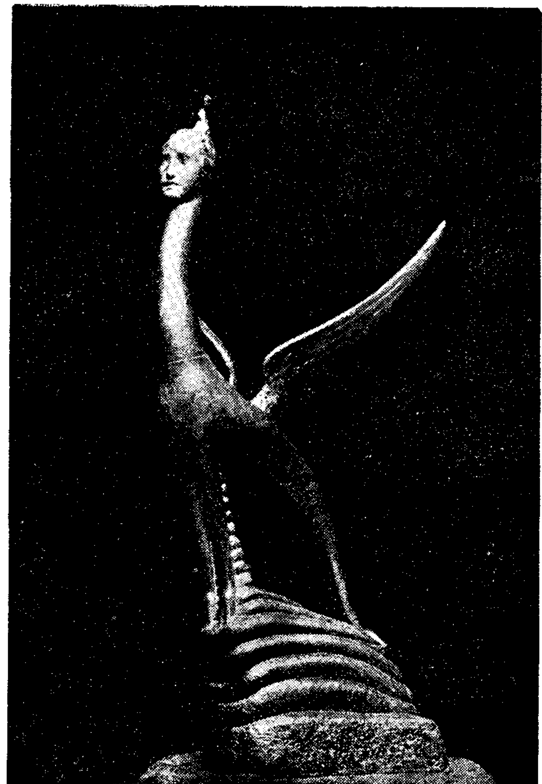
Poc, poc, cineva a bătut în clipa asta în uşă. A intrat apoi ca o arătare în camera cu mobile îmbrăcate în pluş roşu şi uzat. Undeva mai văzuse mutra asta. A salutat luându-şi căciula din cap, apoi şi-a privit îngândurat pantofii uzi şi încovoiaţi. De pe impermeabilul negru se scurgea ploaia tăcută ca fiinţa lui întreagă. De ce-o fi tăcând aşa? Cine e? Ce vrea? In clipa asta primii paşi imaginari trecură pe sub fereastră. Tot sângele-i fugi spre tâmple. In inimă i se făcu un vid imens în care ţâşni impetuos frica, cum ţâşneşte apa să ocupe un volum golit. Lucrurile din cameră începură un dans fantastic secondat de ritmul paşilor nevăzuţi. Nu distingea clar decât ochii şi gâtul omului tăcut. Lung şi uscat, se mărginea la extremitatea inferioară cu un guler prea larg de care atârna o cravată decolorată.

Mărul lui Adam se repezea obraznic în sus. Pop, poc... Paşii invizibili sunară din nou în ritmul acela infernal. Fulgerător, întinse mâna spre gâtul omului.

Surprins, omul căscă nişte ochi enormi, se dădu un pas înapoi, apoi fugi trântind uşa. Un om bătrân fugea îngrozit pe scări. Apa ce-i intrase în pantofi acompania fiecare pas cu un scâncet de sărăcie.

Ce fusese asta? Nu era decât bietul moş Nicolae, portarul. In mintea lui înfierbântată însă totul luase proporţii de coşmar. Timpul se dilatase enorm şi fiecare clipă măsurată în unităţi de frică părea o veşnicie. Incepu să se plimbe cu paşi mari prin cameră. Din când în când se oprea. Din cui îl priveau miraţi cei câţiva strămoşi ai gazdei imortalizaţi de un fotograf nu prea priceput. Acum se trezise complet! Era nebun? Era rău? Nu, era însă bolnav, foarte bolnav!

Citise multe tratate de psihanaliză. Sperase

D. Paciurea: Himera văzduhului

O. Angheluță: Portrete

că va putea prin cunoașterea adevărului să desfacă complexul acesta blestemat. In zadar. Ori cât ar fi căutat să-și demonstreze în clipa când il invada sentimentul acesta de groază, că nu-i decât o tară a copilăriei, fără bază reală, frica persista. Era convins că dacă și-ar putea submina nu frica ci egoismul, ar putea reuși. Dacă ar putea ieși din sine, să-și uite de propria persoană așa cum fac îndrăgostiții când își admiră iubita, ar fi salvat. Atunci frica n'ar mai avea de ce se agăța și ar dispare și ea cu timpul.

Pași, de astădată pași sprinteni, urcau scările. După ritmul lor neregulat bănuia că cel care urcă sare uneori câte două trepte odată. S'au oprit în fața ușii. O clipă de ezitare. Ezita și el. Ce-ar fi dacă ar stinge lumina? Va crede că tocmai acum s'a culcat și-l va lăsa în pace. Ii era groază de oameni! Mai ales acum, când era cu fața descompusă de nesomn. Dar, persoana de afară i-o luă înainte. Un cap blond și zbârlit se vârî încet înlăuntru. Niște ochi de copil speriat cercetară o clipă camera pe omul din fața lor. Fetița înghiți un nod și intră. Gâfâia când a început să vorbească.

– Domnule Marcu, să mă iertați că vă deranjez la ora asta. (De ce dracu s'or fi simțind toți datori să repete fraza asta banală când și așa nu se sinchisesc să te conturbe?)

– Cu ce te pot servi? (Iși dădu imediat seama ce ridicol sunau cuvintele acestea când erau adresate unui copil. Dar ce? Are să facă de acum și pe dădaca?).

– Mama vă roagă să veniți până la noi. Stăm la etajul trei.

– Ei, asta-i acum.

Copilul observă îndoiala lui și lăsă ochii în jos. Buza de jos i se frământa a plâns.

Furios își smuci pardesiul din cuier, il trânti pe umeri, stinse lumina și ieși. Copila venea în urmă, abia ținându-se de el.

– Pe aici.

Nu era etaj. Era mansardă. Pe coridorul strâmt dădeau uși mici ca un capac de geamantan.

– Aici stăm noi!

Bătu tare în ușă.

– Da!

Glasul de dincolo era umil și nesigur. Intră. Pe masă era o lampă de petrol cu abajur de porțelan. Lângă masă o femeie bătrână, îmbrăcată în negru, privea intimidată la el. In părul ei alb avea prins un pieptene demodat.

Casa era curată, dar supraîncărcată. Mobilier de salon se învecina cu ustensile de bucătărie.

Totul te făcea să crezi că oamenii aceștia aparținuseră pe vremuri unei familii distinse. Tablourile de pe pereți întăreau această presupunere. Femeia înaintă spre el schițând un zâmbet timid. Timid dar bun.

– Moș Nicolae, pe care l-am trimis prima dată la D-voastră, se vede că era cam beat. Avea o față răvășită și spunea niște lucruri, când a revenit! De aceea am trimis-o pe Liuța. Știu că ora nu e potrivită; totuși după multă chibzuială am îndrăznit să vă conturb.

Nu mai era furios. Era numai nelămurit.

– Luați loc, Vă rog. Șezu. Fetița se așeză și ea pe un scăunel lângă mașina de gătit și mângâia încet o pisică. Animalul începu să toarcă liniștitor.

– Pe vremuri am fost oameni bine situați, începu bătrâna. De când a murit bărbatul meu însă, o ducem tot mai rău. Acum lucrez la o bancă și câștig tocmai atât ca să pot trăi. Ne-am îngropat în orașul acesta, ce zic, în casa aceasta; copila mea n'a fost niciodată la țară. Instituția la care lucrez așteaptă o inspecție pentru săptămâna viitoare. Zilele trecute directorul mi-a dat teancu acesta de registre să le verific până mâine. Aseară m'a anunțat că dacă reușesc să le termin până dimineață la opt, imediat după inspecție îmi dă două săptămâni de concediu. M'am gândit imediat la Liuța. Am putea merge la țară. Ce bine i-ar face aerul, apa și mai ales laptele. Singură însă

nu pot termina. Acum e douăsprezece. Până la opt amândoi am putea termina.

– Știu că ai lucrat în contabilitate. N'ai vrea să-mi ajuți? Ți-aşi fi foarte recunoscătoare!

Se gândea la nopțile lui nedormite, la cele opt ceasuri de muncă. Ce să facă? In clipa asta întâlni ochii rugători ai fetiței. Călătoria, câmpul, două săptămâni fericite depindeau de el. Se pomeni că mângăie obrajii îmbujorați ai Luiței. Işi aruncă pălăria, pardesiul.

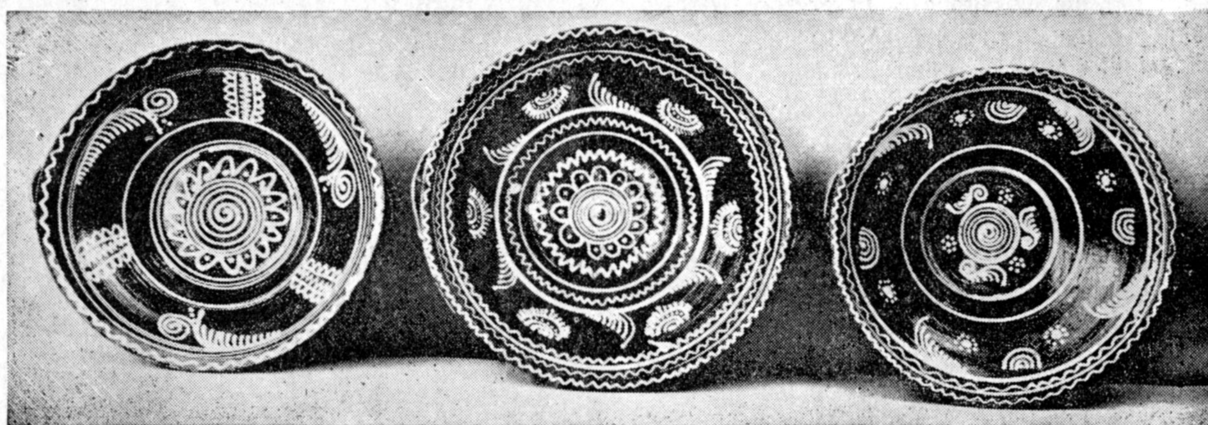
Plecați peste registre, la lumina lămpii de petrol, din când în când întorceau paginile mari. Pe la două bătrâna se ridică să-și acopere copila. Linişte, linişte, peste tot linişte. Işi simțea sufletul uşor ca un convalescent trupul după o baie caldă. Par'că i se topise inima şi în tot trupul îi curgeau valuri de brom calmant. Când era mic, mai încercase sentimentul acesta. Işi aduce bine aminte. Stătea, într'o săniuță acoperit în blănuri până la gât. Pe cap avea o căciulă, peste urechi un guler. Numai nasul și ochii erau afară. Servitoarea trăgea de sfoară și el privea împăcat și cam mirat țăranii mustăcioși ce treceau pe lângă el. S'au reaşezat la masă. Creionul fugea plin de zel pe coloanele de cifre. Din când în când se uita la obrazul zbârcit și fericit acum, al bătrânii. Ar fi pariat pe orice că bătrâna nu se gândește decât la un singur lucru: ce fericită va fi Liuța când se va urca în tren cu hăinuță de sărbătoare și cu funda albă prinsă în păr! Doamne, Doamne, câtă fericire se varsă în sufletul lui hărțuit în schimbul acestor câteva ore de neînsemnată muncă. Incetul cu încetul întunerecul de afară prinse a se destrăma. Flacăra lămpii pălea. Mai erau câteva pagini. Oboseala începea să-i apese greu pleoapele. Dar in suflet era atâta primăvară de par'că s'ar fi pornit să sune clopotele Invierii. La şapte, totul era gata.

Bătrâna mai avea un ceas să-şi pună gospodăria în ordine, să facă ceva mâncare pentru Liuța. Işi luă pardesiul și pălăria. Femeia vru să mulțumească, apoi renunță. Poate glasul nici n'ar fi servit-o. Se uita numai la el, aşa cum nimeni nu se uitase de când a murit mamă-sa.

– Doamnă, să nu-mi mulțumiți. Mi se pare că Unul, pe care l-am negat atâta, mi-a făcut un bine de mii de ori mai mare decât acela pe care Vi l-am făcut eu acum. Deschise uşa încet, să n'o trezească pe Liuța, apoi ieşi. Locatarii mai dormeau încă. Scările erau pustii la început, apoi unul câte unul, în frunte cu tanti Mia, coloana imaginară a tuturor nenorociților pe care-i întâlnise vreodată trecu pe lângă el. Şi zâmbeau blând ca bătrâna când deschise uşa. In firida dela etajul doi, chipul lui Hristos întindea de pe cruce larg brațele spre el.

Hristos Binefăcătorul (Biserica din Boiana, Bulgaria)

Un matematician organizează America

de RADU CUCUTĂ

Bursa, simbolul puterii banului, în unele capitale e clădită nu departe de parlament. Aşa şi trebue să fie, căci adesea între puterea economică şi cea politică e o legătură din cele mai strânse. Deaceea eu totdeauna mi-am închipuit că între bursă şi parlament există coridoare subterane, pentru comunicări şi sugestii tainice şi pentru ajutorare reciprocă în „loviturile" mari, producătoare de senzații atât de dureroase uneori.

Dupăcum la bursă dictează de cele mai multe ori doar câteva mari excelențe ale banului, la fel îşi impun voința şi în parlament câteva personalități cu vază. După părerea unora, între calculele dela bursă ale excelențelor şi cuvintele din parlament ale personalităților e o legătură de cauză şi efect. Cei ce sunt de această părere adaogă imediat: Nici pace socială în sânul neamurilor nici bună înțelegere între neamuri nu poate fi, câtă vreme puterea banului din lume e strânsă în mânile câtorva familii care domină prin bursă viața econnmică şi uneori şi pe cea politică în folosul lor propriu. Setea de dominare şi instinctul luptei sunt responsabile în parte de toate războaiele. Dar pe lângă aceste cauze, războiul de acum, ca şi alte războaie din trecut au fost determinate şi de cauze mai tainice decât se crede de obiceiu. Câțiva mari industriaşi şi mari bancheri — după părerea acestor publicişti — au determinat cele două războaie mondiale în mai mare măsură decât „principiile" politice sau uciderea unui principe în Balcani sau cearta pentru un port din marea Baltică. Căci dacă acestea au fost scântei, acelea au fost uraganul care a ințețit flacăra şi-a întins pârjolul.

Ce nume de bancheri şi industriaşi poartă vina cea mare pentru aceste războaie mondiale, pornite din Europa, n'aş putea spune. Dar cu prilejul morții bancherului american Morgan, unii publicişti au scos la iveală o mulțime de date, din care ne putem face o părere, despre rolul politic jucat de banca Morgan şi Rockefeler în politica mondială, din ultimele decenii. Alte izvoare ne lasă să bănuim rolul concernelor japoneze Mițui şi Mițubişi în politica extremului orient.

In America, țară în care banul a ajuns să se înscăuneze de mult la posturi importante de comandă, s'au ridicat, de mai bine de un veac, glasuri împotriva ciclopilor aurului. La început s'au ridicat acolo glasuri rare, neascultate de nimeni, căci primejdia era atunci mică, dar în timpul ultimelor decenii, primejdia crescând, glasurile de protest au fost tot mai răspicate, iar cei ce le-au dat aprobarea au fost tot mai mulți, încât de 12 ani încoace au reuşit să împingă mai în umbră tronul aurului.

Statele Unite, cu lanurile lor încărcate de grâu, cu pădurile lor întinse şi zăcămintele lor uriaşe de minereuri, au deschis posibilități aproape nelimitate energiilor creatoare omeneşti. Se cereau numai brațe oțelite în muncă şi bani pentru instalații de ateliere, fabrici şi unelte de lucru. Brațe aveau să sosească mereu din lumea veche, dar şi din statele din Sud, după ştergerea sclaviei.

Intr'adevăr „războiul de secesiune" dintre statele de Nord şi Sud a fost cauzat mai mult de dorința capitalismului dela Nord de a-şi impune felul său de a vedea, decât de dorința de a ferici pe sclavi, eliberându-i. Căci la ce fericire

puteau ajunge sclavii eliberați dacă-și primeau „libertatea" juridică, când exploatarea nemiloasă a muncitorilor așa ziși „liberi" din statele dela Nord, era adesea mai rea decât starea de sclavie în care trăiau negrii în statele de Sud. La început au lipsit și banii. Dar va primi America și bani destui. Aurul dus din Mexico de Spanioli va veni acum înapoi, fiind împrumutat din Europa de Morgan, un om care era, poate cu tot atâta lipsă de scrupule ca și acei care răpiseră aurul din mâinile triburilor de Azteci.

Incă dela începutul sec. al 19-lea s'au ridicat glasuri împotriva puterii banului, cum a fost cuvântul lui John Tayler, care spunea că banul nu se simte responsabil din punct de vedere moral și juridic față de comunitate și de aceea își urmărește scopurile egoiste prin mijloace subterane, influențând opinia publică și oamenii politici.

Aceste proteste împotriva puterii banului s'au înmulțit treptat, dupăce au sosit grămezile de aur din Europa, iar efectele capitalului s'au resimțit tot mai mult. Pe atunci aurul nu ajunsese încă să acapareze toate posibilitățile mari de câștig. Mulți cetățeni mai erau încântați de progresele făcute de mașinism și capitalism și se așteptau că dacă nu azi, cel mai târziu mâine să ajungă și ei stăpâni pe o grămadă de aur, care să le atragă apoi alte grămezi. Dar americanii, îngrijorați de viitorul omenirii, tulburau tot mai des digestia optimiștilor.

G. Ryaen, președintele curții supreme de judecată din statul Wisconsin a spus la 1873:

„O forță nouă și întunecată apare în viața noastră. Averi individuale se strâng în proporții neatinse dela căderea imperiului roman. Intreprinderile dințară întemeiază societăți anomime cu capitaluri ne mai văzute până acum, care tind nu numai să acapareze puterea economică, ci și pe cea politică. Acum pentru întâia dată apare banul, ca putere organizată, pe arena politicii. Se pune întrebarea: Cine să stăpânească: capitalul sau omul? Cine să conducă: spiritul sau banul? Cine să ocupe locurile de conducere ale statului: cetățenii liberi, instruiți, cu tragere de inimă față de țară, sau slugile și robii capitalului concentrat în întreprinderi uriașe?"

Impotriva domniei banului se vor ridica, cu putere tot mai mare, câțiva din președinții Statelor-Unite: Teodor Roosevelt, Wilson și președintele actual Franklin D. Roosevelt. Cei trei președinți s'au ridicat cu tot mai mare stăruință împotriva regilor dolarului, deoarece și granițele puterii banului se întindeau tot mai mult, iar stăpânirea lui se făcea tot mai neîndurată.

Dacă G. Ryaen a putut vorbi la 1873 de „slugile și robii capitalului concentrat în întreprinderi uriașe". Ce ar fi spus el de organizațiile de mai târziu ale marilor capitaliști, când știm că primul trust, cu un capital de peste un miliard de dolari, a fost trustul oțelului, întemeiat de Morgan în 2 Martie 1901, o dată importantă în istoria economiei mondiale.

Dacă întreprinderile de pe la 1870 au putut avea înrâuriri atât de rele, ce efecte vor fi având trusturile de mai târziu, care dispun de averi mult mai mari? Vom vedea câteva din aceste efecte, spicuind unele momente din biografia marelui bancher Morgan [1]).

Familia bancherului Morgan se trage din

[1]) Spicuirea o facem după: I. Franck: „America dela Franklin la Ford", Max Silberschmidt: „Dela Lincoln la Roosevelt", articolele dlor G. Parragi și Tempefői despre Morgan.

Mâncători de macaroane

Anglia şi legăturile cu această ţară le va păstra fiecare generaţie, din tată în fiu.

Cel mai vestit vlăstar al acestei familii este John Pierpont Morgan, născut la 1837.

Tatăl său era bancher, cu avere destul de mare. Deci nu e mirare dacă copilul s'a născut cu înclinarea bancherului sădită în sânge, anume aceea de a calcu a cu cumpăt rece realităţile. Educaţia primită va întări şi mai mult această înclinare. Copil fiind, dispreţuia romantismul, iar la universitatea germană din Göttingen, tânărul american nu se interesa decât de *matematici*, studiul cu formule reci şi consecinţe neînduplecate. Aşa va fi toată viaţa: calculator rece şi întruparea logicei neînduplecate.

Practica comercială şi politica comercială o învaţă la Londra şi New-York. Nu avea încă douăzeci de ani, dar spiritul lui de observator atent şi privirea lui rece ştia să descopere toate matehnele unei întreprinderi ascunse în cutele bilanţului. La 21 de ani deschide cu prietenul său *Dabney* o bancă.

In timpul mizeriilor războiului de secesiune a dat prima lovitură în stil mare. Armatele lui Lincoln aveau nevoe de armament. Morgan află de 5000 carabine părăsite în arsenalul din New-York: nu erau bune de nimic. Le cumpără ieftin — cu 17.500 dolari — şi le oferi apoi unui general al lui Lincoln, din oraşul St. Louis. Acesta fără să cunoască calitatea „mărfei" le cumpără cu 110 000 dolari. Comitetul Congresului, încredinţat cu supravegherea furniturilor decoperi mârşăvia bancherului şi refuză preluarea armelor. Dar justiţia, înduplecată de dolarii bancherului, hotăreşte că statul trebue să plătească propria lui ma fă, deşi i se cerea un preţ de şase ori mai mare, decât acela pe care o vânduse.

Războiul între Nord şi Sud mai ţine mult, posibilităţi de câştiguri grase se vor mai ivi. Guvernul are nevoe de bani pentru achitarea cheltuelilor de războiu, Morgan aduce aur din Europa şi câştigă iarăşi sume mari. De acum încolo Statul este clientul lui sigur. Tânărul bancher nu mai calculează decât cu milioane grele.

Sosind pacea, noi perspective de câştig i s'au deschis băncii Morgan. Războiul a distrus multe bunuri, a venit timpul refacerii şi creaţiei pe scară mai mare. Mai ales căi ferate se construiau cu înfrigurare. Pentru acapararea liniilor celor mai rentabile, Morgan duce adevărat războiu, început la bursă şi în consilii de administraţie, continuat în gări şi în lungul liniilor ferate, cu ajutorul bandelor bine plătite, care fură şinele de pe linia ferată concurentă şi materialul ei rulant, iar uneori porneşte cu locomotive sub presiune împotriva altei locomotive sau dă lupte sângeroase prin tuneluri. Dar Morgan, omul logicii reci s'a săturat repede de astfel de lupte şi de haosul produs de ele, de aceea el cere ajutorul Statului New-York şi ordinea se stabili îndată, iar din ordinea creată Morgan ştie să tragă un nou profit pentru banca sa.

Acordă credit marilor societăţi de căi ferate, importă aur din Europa, finanţează guvernul, constitue consorţiile ce vor lua parte la împrumuturi, dictând, mândru, cotele de participare ale băncilor. Şi toate aceste afaceri sunt de milioane şi toate i aduc milioane. Morgan ajunge astfel putere de prim rang în finanţa internaţională.

Războiul economic — concurenţa fără milă — continuând în regiuni îndepărtate de vatra afacerilor Morgan, între societăţile de cale ferată de pe coasta de Vest şi cele din Sud etc., Morgan e chemat să le împace. El şi reuşeşte, dar „prin cumpărare de acţiuni sau voturi ca locţiitor, el îşi asigură controlul asupra întreprinderilor, cărora le-a impus pacea... Morgan a devenit o mare putere a traficului.

G. Marcks: Copil supărat

Ziua de 2 Ian. 1889 e o zi însemnată nu numai pentru banca Morgan, ci şi pentru evoluţia capitalismului modern. Pe acea zi Morgan a învitat pe toţi magnaţii căilor ferate la o consfătuire confidenţială în palatul său. Unii au arătat pe glas plângăreţ, la indicativ, mizeriile concurenţei, alţii au suspinat la optativ după un viitor mai bun, în care s'ar înţelege cu toţii să aplice anume măsuri, ce ar mări veniturile fiecăruia.

Morgan însă, cu figura lui impozantă, cu umerii săi laţi şi cu privirea-i pătrunzătoare, domină întreaga adunare. El a vorbit cu siguranţa-i obişnuită de lipsa de rost a construcţiilor de linii, ce se concurează reciproc, măcinând capitalurile şi nefăcând să profite decât marele public. „Concurenţa e jaf", rosti el — ca un tunet. Şi toate soluţiile lui veneau ca un torent de imperative: „Jos concurenţa, duelul ucigător în folosul consumatorului!" Logica lui rece, matematică, impunea ca o încoronare a evoluţiei capitaliste: monopolul, trustul!

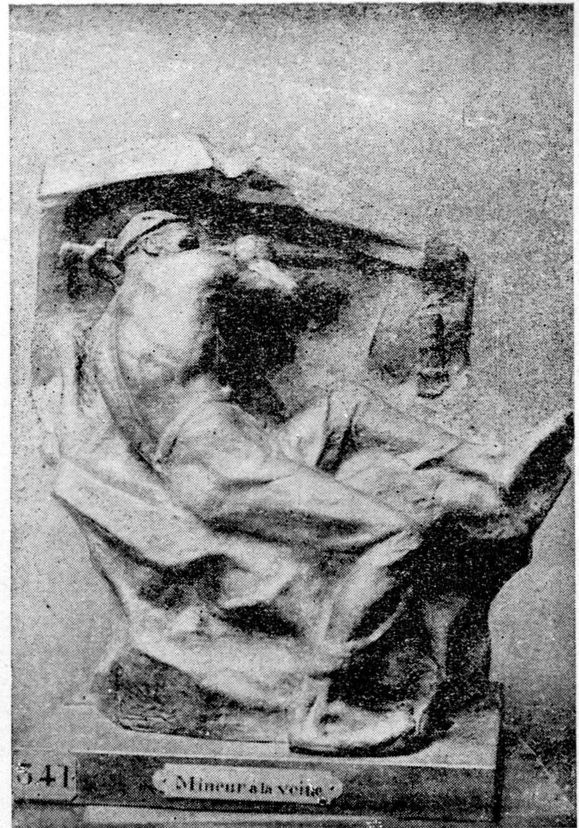
Din această adunare istorică lipseau tocmai cei mai interesaţi: reprezentanţii publicului, care folosea acele linii.

Ei au fost înştiinţaţi de un comunicat dat ziarelor:

Scopul întrunirii a fost „menţinerea tarifelor populare, raţionale şi egale".

In 1895 Morgan a plasat pe piaţa engleză acţiuni *Vanderbilt* în valoare de 25 milioane dolari. Prin aceasta a făcut servicii mari acestei societăţi de căi ferate, încât Morgan a fost ales în consiliul de administraţie şi al acestei societăţi, ne mai socotind câştigul de 3 milioane dolari realizat din vânzarea acţiunilor. Dar marea lovitură o va da Morgan abia peste câţiva ani, la începutul secolului următor.

La 1901, Morgan a cumpărat dela bătrânul şi obositul Carnegie, pentru 422 milioane, întreprinderile lui de oţel. Tot atunci contopi Morgan în „Umited Sates *Steel* Corporation", cea mai mare întreprindere pe care lumea a văzut-o vreodată, aproape două treimi din industria americană de oţel: societăţi de exploatarea minelor, de transport, uzine de fier şi de oţel, cu un capital de aproape un miliard şi jumătate de dolari. Şi azi acest concern produce 65—70%, din cele 90 milioane tone de oţel, produse anual de U. S. A. Uriaşii banului şi-au cam împărţit între ei domeniul vieţii economice: *Harriman* s'a specializat mai mult în căi ferate, *Rockefeller* în industrie (şi petrol), iar *Morgan* în domeniul bancar. Dar împărţirea s'a făcut numai în mare, Rockefeller îşi

Meunier: Minier

avea banca sa: „Naţional City", Morgan căile sale ferate etc.

Morgan ca să înlăture concurenţa şi să-şi desăvârşească reţeaua căilor sale ferate, era în stare să facă jertfe uriaşe. Pe o cale ferată ce nu valora decât cel mult 5 milioane dolari, a plătit 36 milioane, numai să ajungă în stăpânirea ei.

„Dacă, chiar şi banca Morgan s'a aventurat în speculaţiuni de natura aceasta, ne putem închipui în ce aventuri nu s'au putut avânta alte firme".

Impotriva păcatelor acestor firme s'a ridicat Teodor Roosevelt.

El în tinereţe era împotriva doctrinelor importate, era împotriva muncitorilor grupaţi în mişcări socialiste, dar ajungând şef al poliţiei din New-York şi apoi preşedinte al aceluiaşi stat, i s'au deschis ochii.

Având frânele statului New-York în mână, a părăsit tradiţionala rezervă a preşedinţilor, în lupta ce se da între capital şi muncă. Izbucnind un nou conflict la minele de cărbuni, Roosevelt a chemat la sine părţile interesate ca să le împace şi ca să facă dreptate. Şi n'a fost lucru uşor să facă un pas spre dreptate. Preşedintele a trebuit să ameninţe pe bancherii ce stăteau la spatele întreprinderilor de exploatare a minelor, pe J. P. Morgan de ex. că va ocupa minele cu armata (1902). Pro-

cedând astfel, Roosevelt punea interesele comunităţii deasupra intereselor banului, de aceea a ajuns în conflict cu marii capitalişti. Mai ales marele „organizator" Morgan, care voia să-şi întindă pânza exploatării în cercuri tot mai largi şi tot mai felurite, pentru a face ca banca lui să tragă foloase pe urma a tot mai mulţi oameni şi a tot mai multe nevoi, mai ales matematicianul acesta nu i-o putea ierta lui Roosevelt că i s'a ridicat împotrivă.

Cu un program anti-trust s'a ales T. Roosevelt preşedinte şi în 1905. După aceasta alegere a plecat preşedintele la o vânătoare de lei în Africa. Atunci Morgan ar fi spus: „Nădăjduesc că primul leu ce va ieşi în calea lui Roosevelt în Africa, va şti care îi este datoria". Morgan îşi putea permite să vorbească astfel, deoarece se simţea egal în putere cu preşedintele Statelor-Unite. D. Parragi susţine că aceasta părere nici nu izvora din îngânfare, ci dintr'o dreaptă preţuire a faptelor, căci „în primii ani din veacul al XX-lea, banca Morgan reprezenta strădaniile şi imperialismul economic american".

Teodor Roosevelt n'a putut merge prea departe în lupta lui împotriva trusturilor. Pentru idei, de felul celor mângăiate de el, nu a venit încă plinirea vremii. Acţiunea preşedintelui a rămas mai mult o curiozitate istorică. Şi turnurile de aur ale trusturilor au crescut mereu. Acum Morgan nu mai avea nevoe să alerge după aur în Europa, el împrumută cu aur state din toate continentele. Imprumuturi mari a plasat pentru guvernul statelor unite, pentru Mexic şi Japonia. Morgan e bancherul lumii. „Raţiunea sa matematică, logica lui de calculator stăpânesc continentul" (Franck). Preşedintele T. Roosevelt va fi fost tot mai îngrijorat cunoscând nu numai setea nepotolită a „regilor", ci şi mijloacele lor întunecate ce le folosesc pentru atingerea ţintelor nemărturisite. Ingrijorarea va fi crescut nu numai în inima lui, ci şi în inimile celor mulţi şi tot mai mulţi, rămaşi în umbra turnurilor mărite an de an.

Fire voluntaristă, aristocratică, mândră Morgan, nu vrea să stea de vorbă cu organizaţiile democratice muncitoreşti. Pentru a împăca armatele de muncitori din întreprinderile sale, Morgan ia o măsură capitalistă, cointeresează muncitorimea la câştig. Puterea lui Morgan creşte mereu, dar şi anii trec. Bolnav de inimă, îl supără lupta dată cu Roosevelt, povara anilor îl stinghereşte. Işi trece sceptrul fiului său şi el se retrage.

Om de acţiune, organizează şi acum colectarea operelor de artă plastică din Europa. Are un stat major de cunoscători în ale artei şi o armată de agenţi. Când o operă de valoar e de vânzare, lui i se oferă mai întâi. „Acel care îşi cercetează conştiinţa dacă este nevoe de un nou rând de haine, fără şovăire ch ltueşte milioane pentru un Raffael" sau un alt tablou vestit. Şi nu culege numai pentru încântarea ochilor săi, a căror privire n'o putea înfrunta cândva nimeni. Ca un adevărat Mecena, face daruri împărăteşti, muzeului de artă din oraşul său natal.

La bătrâneţe, în inima lui de om rece şi calculat a pătruns pe nesimţite ceva din căldura sentimentului religios. Uneori sta singur în întunecimea unei biserici gotice, cânta imnuri sfinte şi plângea. A murit, în Martie 1913 la Roma. Odată cu Morgan s'a stins bărbatul care a adaos un factor nou în organizarea întreprinderilor dela sfârşitul veacului al 19-lea. Intreprinderile n'ar fi putut lua acel avânt, dacă ar fi rămas să se sprijine numai pe spiritul inventiv al tehnicienilor, pe spiritul întreprinzător al industriaşilor şi pe acela cunoscător de forme al juriştilor. Dacă întreprinderile au luat în acel timp proporţii uriaşe se datoreşte şi „imaginaţiei creatoare a matematicienilor, dintre care cel mai important a fost I. P. Morgan".

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Ovidiu Papadima: CREATORII ȘI LUMEA LOR. 1942. Prezența dlui Ovidiu Papadima în critica literară românească e de mult un îndreptar fericit pentru noi. Volumul său nou apărut „Creatorii și lumea lor" — o îmbinare de cronici literare apărute între anii 1933—1938 — e pentru oricine expresia reală a luptei literare pe care autorul a purtat-o ani întregi în numele unui ideal precis de artă. In „schițele" sale de critică literară, sunt sesizate probleme cu mult mai adânci decât vrea autorul să sublinieze în notița de sub titlu. Modestia la dl Ovidiu Papadima e și ea un fel de *viziune* nouă, sub steaua căreia nu se simt bine, de altfel, decât spiritele într'adevăr creiatoare. Și domnul Ovidiu Papadima nu se simte bine decât sub coviltirul acestei imponderabile stele — departe de tot ceace fascinează prin entusiasmul facil și flăcări de artificii. Domnia sa e omul convingerilor și al atitudinilor. Așa s'a impus scrisului românesc, ieșind din luptă cu o tinerețe tutelară, biruind. In locul oricărui alt elogiu — cu care de altfel dl Ovidiu Papadima nici n'ar avea ce face — transcriem din prefața dsale o credință:

„Cred în artă numai și numai ca unul din înaltele moduri ale omului de a răspunde marilor întrebări ale vieții și lumii.

Miracolul de totdeauna al existenței omului nu a stat numai în biologia sa, ci în atitudinea lui spirituală deopotrivă. Și atitudine înseamnă scrutare a lumii, înseamnă alegere a unei hotărîte poziții în ea, înseamnă răspuns față de toate problemele ei, în numele acestei poziții.

Arta nu e atitudine pur și simplu. Ci un anumit *fel* de atitudine, cu logica lui proprie, cu finalitatea lui aparte, cu formele lui deosebite. Omul poate lua atitudine în fața lumii prin forme ca artist, după cum poate lua prin religie ca profet, prin faptă ca om politic, printr'un sistem de gândire ca filosof. Ceace îl deosebește pe *creator* de meșteșugar, în orice domeniu, e tocmai atitudinea în fața Cosmosului. El aduce cu sine o anumită *viziune a lumii,* pe care însăși creativitatea lui îi impune s'o întipărească în forme. Această „viziune a lumii" nu e deloc sistem de filosofie sau religie. Ea poate fi la rădăcina lor, ca și la a artei sau gestului politic — deci nu se poate confunda cu ele. Viziunea lumii e însuși răspunsul pe care îl dă omul grozavelor apăsări ale tainelor cosmosului. Il dă *din* și *prin* întreaga lui existență. E realitatea lui sufletească primă și ultimă, din care decurg toate celelalte: impuls, gest, țintă, gând, credință, creație, jertfă. E ceace poate opune el mai tare realității teribile a cosmosului atât de închis în tainele lui".

E. M.

Arhimandritul Ioan Schakhovskoy: LAUDA INVIERII, în românește de Gheorghe Suciu. Editura Episcopiei Ortodoxe Române. Kolozsvár-Cluj, 1943. Pag. 80. Prețul: 1'50 P.

Cu râvna și purtarea de grije a P. S. Sale Episcopului Nicolae Colan, colecția „Cărțile Vieții" și-a înmulțit numărul volumelor sale cu încă o carte apărută în aceleași excelente condiții tehnice și la înălțimea aceleiași valori la care s'au ridicat și celelalte cărți apărute în această editură.

E vorba de cartea Arhimandritului Ioan Schakhovskoy, intitulată „Lauda Invierii" și tălmăcită așa de frumos din nemțește de către tînărul Gh. Suciu, student al Academiei noastre teologice.

Prefața cărții e semnată de păr. prof. Florea Mureșanu și aduce crâmpeie din viața zbuciumată și plină de peripeții a autorului pe care păr. prof. Mureșanu a avut norocul să-l cunoască personal.

Cazul lui „Mitia" - autorul - nu e unic. El e o verigă din marele lanț, e unul din multele cazuri pe care bunul Dumnezeu le-a răbdat în ultima vreme, pe pământul unei țări și al unui neam care I-a declarat război.

Cartea lui „Mitia", devenit la Berlin Arhim. I. Schakhovskoy și părintele sufletesc a fraților săi care-i împărtășesc soarta, e o perlă smulsă din zbuciumul unui nobil suflet creștin. Ea e izvorită dintr'un pravoslavnic gând a autorului, dar și din mucenicia vieții sale. In ea sunt comentate pentru cea dintâia oră cele unsprezece Evanghelii ale Invierii care se citesc la utrenie. Bogățiile infinite și comorile inepuizabile din aceste Evanghelii, sunt prinse în meditații scurte, într'o logică ce te uimește și'n figuri și exemple ce întăresc certitudinea credinței în Învierea lui Hristos. Toate aceste se împletesc fără a se pierde în jurul ideii din Evanghelie, care e prezintată clar, sobru și'n minimum de cuvinte posibil.

Economia aceasta de cuvinte e o rară calitate a scrierilor, dar la Schakhovskoy ea e o pasiune. Insuși titlurile celor unsprezece meditații: „Indoială", „Ingrijorarea", „Inălțarea", „Credincioșia", „Taina", „Bucurie", Credință", „Vedenie", „Prin ușile încuiate", „Ascultare" și „Iubire", corespunzătoare celor unsprezece Evanghelii, sunt redate aproape toate cu câte un singur cuvânt, care ar vrea parcă să concentreze în sine tot înțelesul Evangheliei respective.

Cartea aceasta așa cum a scris-o Schakhovskoy și cum a tălmăcit-o studentul Gh. Suciu este un splendid buchet de flori creștine culese de o mână măiastră din grădina miraculoasă a Evangheliei.

S. ȚURA

Pr. A. Faur. O mamă vrednică. ANASTASIA ȘAGUNA. Editura Episcopiei Ortodoxe Române Kolozsvár-Cluj 1943.

Biblioteca „Veniți de luați lumină" de sub luminata conducere a P. S. Sale Episcopului Nicolae Colan, ne îmbie o nouă broșură: Viața Anastasiei Șaguna, mama marelui nostru mitropolit Andreiu, viață vrednică de urmat de toate mamele dreptcredincioase de azi și de totdeauna. Apariția acestei broșuri e cu atât mai îmbucurătoare, cu cât astăzi sufletul copilului e vânat cu patimă de toate sistemele de educație. Ori, așa cum spune părintele Faur: „Biserica noastră propoveduește cu tărie de două mii de ani, că sufletul copilului îl modelează mama în primii ani ai vieții". Conștiința acestui drept și acestei datorii a dat putere Anastasiei Șaguna să lupte și cu Impăratul pentru copiii ei. Dragostea ei nețărmurită pentru copii și neclintita încredere în ajutorul lui Dumnezeu i-au dat putința să dăruiască Transilvaniei pe cel mai mare arhiereu al ei.

Frumusețea graiului în care e înfățișată viața Anastasiei Șaguna de către părintele A. Faur fac din această broșură una dintre cele mai plăcute și mai folositoare lecturi. Din ea se va putea convinge oricine că: „Mama e aceea care înțelege fiecare zâmbet al copiilor, mama e aceea care știe orice dorință a copiilor, după cum tot mama e aceea care nu cruță sănătate, nu cruță avere, nu cruță odihnă, nu cruță nimic, dar absolut nimic, numai ca odraslele sale să ajungă oameni luminați."

Părintele profesor Augustin Faur e vrednic de toată lauda pentru pilduitoarea sa lucrare educativă.

T. C.

Grigorescu: Popas

INSEMNĂRI

POMENIREA LUI OCTAVIAN GOGA. In ziua de 8 Mai a. c. s'au împlinit cinci ani dela moartea marelui poet Octavian Goga. Cu acest prilej P. S. S. Episcopul Nicolae înconjurat de un sobor de preoți a săvârșit un parastas la Csucsa-Ciucea. La sfânta slujbă au fost de față dna Veturia O. Goga, o seamă de prietini ai neuitatului defunct, precum și mulți țărani din localitate.

Vechea bisericuță din preajma mormântului atât de scump tuturora s'a umplut de zvonul jalnicelor cântări, iar ochii celor ce erau de față s'au umplut de lacrimile durerii după cel plecat.

Coborînd pe coasta dealului care adăpostește rămășițele pământești ale lui O. Goga, în față se deschidea valea Crișului, largă și încântătoare. Și mi-am zis: De aici trebue să se fi inspirat poetul când a zămislit minunatele versuri:

„Jur-împrejur e largul care cântă,
E soare 'n cer, e sărbătoare sfântă
Și 'n vreme ce mi-a amuțit pământul,
Fiorul păcii 'n suflet mi se lasă,
Eternități își flutură veșmântul;
Simt, Dumnezeu cum mă primește 'n casă.
(Din larg).

D. P.

◙

IN ȚARA „CĂTANELOR NEGRE“. Indeobște se crede că un drum de apostolie e ziditor de suflet numai pentru cei ce ascultă cuvântul strădalnicilor propoveduitori. Adevărul este că un asemenea drum este tot atât de folositor și pentru ceice se ostenesc întru vestirea Evangheliei Domnului. De acest adevăr am avut prilejul să mă încredințez încă odată însoțind pe P. S. S. Episcopul Nicolae în vizitația canonică pe care a făcut-o la praznicul sfintelor Paști prin „Țara cătanelor negre“ și prin Máramaros-Maramureș.

In după-ameaza zilei prime a Invierii, la ora 6, am sosit la frumoasa biserică din Naszód-Năsăud, unde marea obște a credincioșilor — ortodocși și uniți într'o frățească tovărășie — ne-a întâmpinat cu flori și bucurie multă. Cuvântul omagial de bun venit l-a rostit părintele paroh V. Puica. P. S. Sa i-a răspuns într'o înaripată cuvântare. In noul lăcaș de închinare ortodoxă s'a săvârșit apoi sfânta slujbă a vecerniei, după care a predicat P. S. Sa Episcopul Nicolae despre sensul învierii lui Hristos. Credincioșii, cari au umplut biserica și curtea ei deopotrivă, s'au luminat și s'au întărit cu dulceața și înțelepciunea cuvântului arhieresc; iar propoveduitorii au avut prilejul să se bucure de calda frăție întru care trăiesc, slăvind pe Domnul, închinătorii celor două strane creștinești.

Octavian Goga

A doua zi de Paști P. S. Sa a vestit bucuria Invierii în Izacsál-Săcelul Máramaros-Maramureșului, dând binețele pascale, în treacăt, și credincioșilor din Borsa, cari numai cu alt prilej vor putea gusta mângăierile unei Liturghii arhierești.

R. D.

P. S. S. Episcopul Nicolae în „Țara cătanelor negre“
Primirea la Naszód-Năsăud

◙

GALA GALACTION. Sub titlul atât de semnificativ „In grădinile Sfântului Antonie“, Gala Galaction ne înfățișează priveliștile unor grădini pe cari, cu mulți ani în urmă, le-am mai admirat undeva. In această nouă îmbinare farmecul rămâne însă tot cel vechiu. Andrei Hoțul, Adamova, Maica Frăsina, Calipso Greaca, Fecioara, — povestiri desprinse din furtuna sunetelor care au fost „Clopotele dela Mânăstirea Neamțului“, readuse în acest volum, nu au ne-

Berea: Părintele Gala Galaction

voie de altă justificare decât aceea pe care le-o dă frumusețea lor nostalgică după un clasicism de înaltă ținută etică.

Lângă aceste straturi florale, grădinarul visător a adus și alte zări — dela Miază-zi și Sfântul Munte, dând cerului acestei grădini mistice duhul neuitatelor „Scrisori către Simforoza", — duhul ecumenic al sfântului Grigore de Nasianz și al sfântului Ioan Gură de Aur... E. M.

VICTOR ION POPA. Se spune undeva în Sfânta Scriptură, că „Dumnezeu nu dă darul cu măsură". Și așa este. Dumnezeu nu e zgârcit cu darurile Sale. Numai cât unii oameni avându-le, nu le știu chivernisi. Și atunci darurile nu rodesc. Alții, dimpotrivă, înzestrați cu mai puține daruri, le sporesc rodnicia prin strădania lor esceptională.

Cu Victor Ion Popa Dumnezeu

Victor Ion Popa

a fost din cale afară de darnic. Fiindcă autorul „Mușcatei din fereastră" nu este numai un dramaturg de rasă, un regisor iscusit și un talentat artist desenator, ci și un prozator de o rară vigoare. Făcând această constatare nu ne gândim numai la puternicul său roman „Velerim și Veler, Doamne..." ci și la nuvelele pe cari le-a publicat până acuma și prin cari s'a dovedit — alături de Victor Papilian — un neîntrecut măestru al acestui gen de proză.

Victor Ion Popa este sfătos ca un unchieș și totuși de o tinerească vioiciune — în teatru și nuvelă deopotrivă. Atmosfera caldă în care-și învălue eroii și iscusința cu care le desfășoară destinul sunt totdeauna cuceritoare.

De adevărul acesta se poate încredința oricine și cetind volumul de nuvele „Bătaia", apărut de curând. Pentru a da cetitorilor noștri putința să guste cel puțin o parte din farmecul recentului volum al lui Victor Ion Popa, reproducem în numărul de față al „Vieții Ilustrate" nuvela „Cravata". D. P.

PENTRU TINERET. Grija de tineretul nostru trebue să fie una din preocupările de căpetenie nu numai ale așezămintelor de cultură, ci și ale particularilor iubitori de neam. Spre bucuria noastră această grijă se manifestă în povățuirea înțeleaptă a fragedelor vlăstare și în ajutorarea lor materială deopotrivă.

Un distins medic din orașul nostru a pus la dispoziția autorității noastre bisericești o bursă pentru unul din studenții săraci dela Universitatea locală; iar un alt medic, devotat prieten al tineretului nostru, din Szász-Régen-Reghin, a cumpărat un impresionant stoc de cărți spre a fi trimise soldaților noștri răniți din spitale, sau de a fi împărțite ca premii pentru elevii silitori și cu bune purtări, dela școalele secundare din Ardealul de sus.

Frumusețea morală a acestor fapte o sporește discreția cu care ele sunt săvârșite după cuvântul Evangheliei: „Să nu știe stânga ce face dreapta". D. P.

PREMIU PENTRU NUVELĂ

Revista „Viața Ilustrată" deschide concurs pentru trei premii ce se vor acorda celor mai bune nuvele (sau schițe) originale cari vor fi trimise redacției până la data de 1 August a. c.

Premiul întâi va fi de P. 150
Premiul al doilea de P. 100
Premiul al treilea de P. 50
Celelalte lucrări – dacă vor avea valoarea cuvenită – vor fi cinstite cu publicarea lor în revistă.

Manuscrisele vor fi semnate cu pseudonim. In plicul cu manuscrisul fiecare autor va pune și un plic mai mic, pe exteriorul căruia își va indica pseudonimul, iar în interior numele adevărat.

Manuscrisele trimise la concurs devin proprietatea exclusivă a revistei.

Redacția revistei
VIAȚA ILUSTRATĂ

TIPOGRAFIA EPARHIEI
ORTODOXE ROMÂNE
KOLOZSVÁR-CLUJ

Conducător responsabil:
Iuliu Stămurean

VIAŢA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR, CU BINECUVÂNTAREA P. S. SALE EPISCOPULUI NICOLAE

EDITOR ŞI REDACTOR RESPONSABIL: Prof. L. G. MUNTEANU

ABONAMENTUL PE UN AN 10 PENGEI - UN NUMĂR 1 P.
PENTRU ROMÂNIA 450 LEI. - UN NUMĂR 40 LEI

REDACŢIA: KOLOZSVÁR-CLUJ, EPISCOPIA ORT. ROMÂNĂ, PIAŢA HITLER A. 18.
ADMINISTRAŢIA: KOLOZSVÁR-CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAŢA HITLER A. 2.

o-o

ÎN ACEST NUMĂR:

COPERTA NOASTRĂ: FECIOR DIN ŢARA AVAS-OAŞULUI

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 -ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeţ, pe o singură pagină a hârtiei. Ordinea articolelor e determinată de necesităţi tehnice, nu de alte consideraţii. - Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.